

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

3^E JAARGANG

WOENSDAG 18 SEPTEMBER 1918

No. 142

**Stoomvaart-Maatschappij
NEDERLAND**
AMSTERDAM.

**Stoomvaart-Maatschappij
ROTTERDAMSCH LLOYD**
ROTTERDAM.

TIJDELIJKE MAILDIENST
JAVA—SAN FRANCISCO vice versa
via
Singapore, Hongkong, Manilla, Nagasaki
en Honolulu.

VRACHTBOOTENDIENST
van JAVA naar San Francisco vice versa, in
vereniging met de Java-China-Japan Lijn.

JAVA—NEW YORK LIJN.
Geregelde vrachtbootendienst van New York
naar Nederlandsch-Indië vice versa, via
het Panama-Kanaal, in samenwerking
met andere Maatschappijen.

JAVA—BENGALLEN LIJN.
Geregelde dienst van Nederlandsch-Indië
naar Rangoon en Calcutta vice versa.

De N.V. Hypothecaire Credietbank
Anna Paulownastraat 113.
's-GRAVENHAGE

verstreckt credieten onder hypothecair ver-
band. Geeft uit 5 % voor hoofdsom en
rente verzekerde schuldbrieven in coupures
van f 1000,—, f 500,— en f 100,—.

De Directie,
Mr. J. J. BERGSMAN
C. PLOKHOOF.

F. & W. VAN DAM
Makelaars in Assurantiën
Wijnhaven 63 - Rotterdam

belasten zich met het
plaatsen van
alle Assurantiën,
onverschillig van wel-
ken aard, geene uit-
gezonderd.

**N.V. Furness' Scheepvaart-
en Agentuur Maatschappij**

ROTTERDAM—AMSTERDAM

Telegram-Adres: „FURNESS”
Telefoon Nos. ROTTERDAM 7744/47
" " AMSTERDAM N 6866, N 1267

Reeders, Cargadoors, Expeditieuren, Kolen-
handelaren, Stuwadoors, Assurateurs etc.

Speciale afdeling voor het bevrachten
van scheepsadingen per stoomende en
zeilende ruimte.

AAN- EN VERKOOP VAN SCHEPEN

GEREGELDE LIJNEN VAN EN NAAR:
BALTIMORE (Holl. Amer. Lijn) elke 10/14 dagen
*CARDIFF (en Birmingham District) wekelijks
*MIDDLESBROUGH elken Zaterdag
*STOCKTON ON TEES elken Zaterdag
*SUNDERLAND elken Zaterdag
*ALEXANDRIE elke 2/3 weken
CANADA (via Londen) elke 10 dagen
AUSTRALIE (via Londen) elke 14 dagen
*ZUID-AMERIKA (via Antwerpen) elke 2/3 weken
*MAROKKO (via Antwerpen) elke 14 dagen
CUBA (via Liverpool) elke 10 dagen
Doorvrachten naar en van alle deelen der wereld.
Levering van Engelsche Stoomkolen en Gaskolen.
* Diensten tijdens den oorlog gestaakt.

Nationale
Levensverzekering-Bank

OPGERICHT 1863

TE

ROTTERDAM

**ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING**

Rotterdam 's-Gravenhage

Boompjes	Mauritskade
Delfshaven	Bezuidenhout
Feijenoord	Kneuterdijk
Glashaven	Naaldwijk
Schiedam	Rijswijk
Vlaardingen	Scheveningen

Amsterdam

Rokin

Zaandam

KAPITAAL EN RESERVEN

f 66.000.000,—

**NATIONALE
BANKVEREENIGING**

Hoofddirectie en Centrale
Administratie te Utrecht

Alkmaar, Almelo, Alphen a. d. R., Amers-
foort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barne-
veld, Bodegraven, Borculo, Boskoop, Den
Burg (Texel), Coevorden, Culemborg, Delft,
Deventer, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht,
Drachten, Ede, Emmen, Franeker, Gelder-
malsen, Goes, Gorinchem, Gouda, Groenlo,
Groningen, Haarlem, Harlingen, Heeren-
veen, Den Helder, Hengelo (O.), Hooge-
veen, Hoogezand, Hulst, Katwijk, Leeuwar-
den, Leiden, Lochem, Meppel, Middelburg,
Nijmegen, Oostburg, Purmerend, Schagen,
Schoonhoven, Sliedrecht, Sneek, Stads-
kanaal, Terneuzen, Tholen, Tiel, Uithoorn,
Utrecht, Veendam, Veenendaal, Vlissingen,
Wildervank, Woerden, IJmuiden, Zeist,
Zierikzee, Zutphen, Zwijndrecht.

KAPITAAL EN RESERVEN

f 7.200.000,—

De aandacht wordt gevestigd op de afgifte
van **Binnenlandsche Credietbrieven**,
waardoor in ruim 80 plaatsen in Nederland
gelden franco kunnen worden opgenomen.

**ZUID-NEDERLANDSCHE
HANDELSBANK**

Kapitaal f 3.000.000,—

EINDHOVEN - TILBURG - 's-HERTOGENBOSCH
BREDA - MAASTRICHT - SITTARD - VENLO

Belast zich met
de behandeling van alle bankzaken
SAFE DEPOSIT

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,
MEDAN, MENADO, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG,
SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 35.000.000,—

Reserven f 17.400.000,—

N.V. W. van Driel's Stoomboot- en Transportondernemingen

ROTTERDAM

Reeders, Cargadoors, Expeditieus, Zeebevrachtingsagenten

Telegramadres: FIAT.
Telefoonnummers: 1958, 1977, 1997.

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers
Expeditieus en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.

FRANSCH-HOLLANDSCHE
OLIEFABRIEKEN

„CALVE-DELFT”
TE DELFT

ARTIKELEN:

Delftsche Slaolie
Arachide-olie
Sesam-olie
Soya-olie
Bakkers-olie
Plantenvet Delfia
Cocos-olie N. O. F.
Grondnotenkoeken en -meel
Sesamkoeken en -meel
Cocosmeel

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Drie droogdokken met lichtvermogen tot 14000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

WERKSPoor, AMSTERDAM

Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren
Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen
Rollend Spoorwegmateriëel - IJzerconstructiën

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

KAPITAAL f 5.050.000,—

waarvan geplaatst en volgestort f 3.050.000,—

reserve f 721.500,—

UITGIFTE van f 1.000.000,— Nieuwe Gewone Aandeelen

voor een vierde deelende in de winst over 1918
tot den koers van 120 pCt.

De Inschrijving op deze uitgifte zal zijn opengesteld op

VRIJDAG 20 SEPTEMBER 1918

van des morgens 10 uur tot des namiddags 4 uur

te AMSTERDAM, ROTTERDAM, 's-GRAVENHAGE en UTRECHT	} bij DE TWENTSCHE BANK
te HAARLEM, AALSMEER, BEVER- WIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM, HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT	

Haarlem, 14 September 1918.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HOLLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AMERIKA

AMSTERDAM BUENOS AIRES RIO DE JANEIRO SANTOS

KAPITAAL f 14.000.000,—

RESERVE f 2.100.000,—

ALLE BANKZAKEN OP ZUID-AMERIKA

VERLEENT BEMIDDELING TOT HET AANKNOOPEN VAN HANDELSRELATIES IN
ARGENTINIË EN BRAZILIË

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
STEARINE — KAARSENPIET — OLEINE
CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE

ROTTERDAMSCH SCHEEPHYPOTHEEK BANK

Wijnhaven 94a

Tel. No. 7846

De Bank geeft uit 5 pCt. PANDBRIEVEN

in stukken van f 5000,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—

De Directeur, Mr. W. C. MEES

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

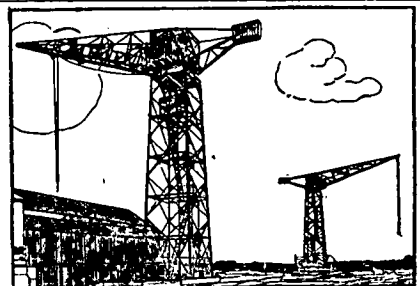
GESTORT KAPITAAL f 70.000.000,— STATUTAIRE RESERVE f 12.760.286,—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM - Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in de voornaamste plaatsen van NEDERLANDSCH-INDIË,
in de STRAITS-SETTLEMENTS, in BRITSCH-INDIË en in CHINA.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,
Incasseeringen en Financieringen, Schriftelijke of Telegrafische Credieten,
Reiscredietbrieven, Deposito's, Rekeningen-Courant,
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Nederlandsche Staalindustrie
Rotterdam
Yzerbouw - Lijsten - Kranen

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1854 en Creditvereeniging 1853.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM,
HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT.

Volgestort Kapitaal f 3.050.000,—

Reserve f 721.500,—

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

BANKIERS

SCHIEDAM — ROTTERDAM — VLAARDINGEN

Behandeling van alle Bankzaken

ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM — AMSTERDAM

Bezorging van alle Assurantiën

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 18 SEPTEMBER 1918

No. 142

INHOUD

	Blz.
DE MELKVOORZIENING IN NIEUWE BANEN.....	821
De Economische Voorlichting in Duitschland.....	823
Bestrijding van Kettinghandel etc. h. t. l. en in Frankrijk door <i>Mr. J. S. Hoek</i>	825
AANTEKENINGEN:	
Beroepskeuze der afgestudeerden van de Handels-Hoo- geschool.....	828
Suikerproductie der-wereld.....	829
Wijziging in de bevoorradingsroutes der V. S.	829
Bezit van staatsleening door Engelsche verzekeringsmij's	829
Ontwikkeling der landbouwhypotheeken in de V. S.	830
De alkoholhandel op Afrika.....	830
Duurte van het levensonderhoud in Noorwegen.....	830
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.....	830
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.....	831
MAANDCIJFERS:	
Rijkspostspaarbank.....	832
Productie der Kolenmijnen.....	832
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen..	832
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	833—840
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.***WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

16 SEPTEMBER 1918.

Ook deze week kwam er weinig of geen verande-
ring in den toestand van de geldmarkt. De noteer-
ingen bleven dan ook onveranderd; prolongatie 3 pCt.;
particulier disconto 2½ pCt.

* * *

In overeenstemming met den onveranderden toe-
stand van de geldmarkt vertoont ook de weekstaat
van de Nederlandsche Bank slechts geringe afwij-
kingen tegen de cijfers van de vorige week. De
grootste verandering onderging het hoofd Binnen-
landsche Wissels, dat met circa 10 miljoen ver-

meerderde, door disconttering van schatkistpapier.
De rekening courant-saldo's van anderen lieten een
verdere stijging van circa 7 miljoen zien, zoodat de
grootte onttrekking van de laatste dagen van Augustus
weder geheel teruggevloed is.

* * *

De Minister van Financiën doet weder het gewone,
iedere maand wederkeerende, beroep op de geldmarkt.
Aangeboden worden schatkistpromessen en biljetten
met de bekende looptijden tot een totaalbedrag van
60 miljoen gulden. De inschrijving is opengesteld
op Vrijdag a.s.

* * *

De reeds in het vorige bericht vermelde sterke
reactie van de wisselkoersen maakte ook Dinsdag
nog verderen voortgang, zoodat tot 9.60, 36.90, 2.03,
31.35 en 17.— werd verhandeld. Daarna bleven de
koersen meer stationnair of konden, zooals vooral
voor de entente-landen, niet onbelangrijk verbeteren.

De markt bleef echter zeer kalm. Heden daaren-
tegen was de stemming weder geheel anders en ver-
keerde de markt in een buitengewoon koortsigen
toestand. De gisteren bekend geworden uitnoodiging
van Oostenrijk aan alle oorlogvoerenden om tot een
vertrouwelijke bespreking in het neutrale buitenland
bijeën te komen, deed bij velen vredesverwachtingen
ontstaan en maakte verkoopers zeer terughoudend.
Aanvankelijk waren er dan ook alleen kooopers, zoodat
voor Londen tot 10.15, voor Berlijn tot 34 en voor
Weenen zelfs tot 20 geboden werd. Al spoedig echter
verkregen pessimistische opvattingen omtrent de ge-
volgen van deze uitnoodiging de overhand en liepen
alle koersen weder bijna even snel terug. Slot ca.
9.98, 32.75 en 18.50.

**DE MELKVOORZIENING IN NIEUWE
BANEN.**

Een medewerker schrijft:

Wie een jaar geleden had durven voorspellen, dat
den komenden winter er ten onzent gebrek zou be-
staan zoowel aan melk als aan boter en kaas, zou niet
anders dan een ongeloofig schouderophalen hebben
ontmoet. Nederland heeft zoo lang gegolden als het
klassieke voorbeeld van een land, overvloeiende van
melk en zuivel, dat men zich eenvoudig niet kon
voorstellen, dat ook die overvloed in zijn tegendeel
zou kunnen verkeeren. Boteroverschotten van om en
de bij 40 miljoen kilo, kaasuitvoeren van ruim 90
miljoen kilo, gelijk de jaren 1915 en 1916 te zien
gaven, laten zich maar niet zoo ineens wegwerken.
Zelfs in 1917 kon er aan boter nog 25.000 ton en
aan kaas zelfs 56.000 ton worden geëxporteerd, niet-

tegenstaande de vorming van sterke reserves voor binnenlandsch gebruik.

Stel nu hiertegenover, dat de boterproductie in het melkjaar 1918 slechts 5000 ton hooger geraamd wordt dan de uitvoer in 1917 en de kaasproductie zelfs 10.000 ton lager dan de uitvoer in het vorige jaar — en het is u duidelijk, dat ieder buitenstaander over deze feiten verbijsterd moet zijn. En inderdaad, geheel verklaren kan men ze niet.

Het is waar: de slachtingen in 1917 deden onze veestapel met een 300.000 à 350.000 stuks inkrimpen, maar die inkrimping betrof toch meest alleen wrak melkvee en jong vee; ontkend kan ook niet, dat door het ontbreken van krachtvoeder in den afgelopen winter men dit voorjaar een slecht gevoeden en dus tot productie niet bijster geschikten veestapel aantrof, doch daar staat tegenover, dat een zeer gunstige Aprilmaand in ettelijke weken weer goedmaakte, wat een heele winter bedorven had; toegegeven moet ook, dat de schaarschte aan tal van voedingsmiddelen leidde tot een verhoogd melkgebruik, alhoewel deze toeneming zeer is overschat — maar alles en alles bij mekaar biedt toch nog geen bevredigende verklaring voor een zoo buitengewone productievermindering als dit jaar te aanschouwen heeft gegeven.

De cijfers van den burgerlijken stand van den veestapel zijn nog niet bekend, maar zeer vermoedelijk zouden die eenig nader uitsluitsel kunnen geven. Er is dit voorjaar een zóó ontzaglijke roep geweest over afslachting van vee in 1917, dat ieder veehouder de schrik om het hart moet geslagen zijn en hij hals over kop aan het aanfokken moet zijn gegaan, iets waartoe het verbod om kuiskalveren te slachten niet weinig zal hebben bijgedragen. Aan dien opfok alsmede aan het mesten van slachtkalveren — dat véél te loonnend was — zal wel veel melk zijn vermorst, tot schade van boter- en kaasproductie. Daarnaast is ook de anfok van varkens met kracht ter hand genomen, wat vele boeren de ondermelk terug deed eischen, die anders tot magere kaas werd verwerkt. Hoe groot de invloed van deze factoren is geweest, kan men bij gebrek aan officieele gegevens over den stand van den veestapel wel vermoeden, doch niet in cijfers vastleggen.

Hoe de verklaring nu ook zij — het is en blijft een feit, dat de overvloed van melk, boter en kaas der vorige jaren in eens is omgeslagen in armoede en we dezen winter op groote ontbering ook in dit opzicht zullen hebben te rekenen. Angstwekkend is daarbij vooral de botervoorziening, omdat die een onderdeel is geworden van de vetvoorziening als zoodanig. In begin Juli heeft minister Posthuma een overzicht gegeven van de toenmalige vetpositie; neemt men de toen gegeven cijfers als grondslag, dan zullen er nu nog een groote 10.000 ton grondstoffen voor de margarine-fabricage zijn, terwijl daarnaast nog zal kunnen beschikt worden over een reserve van een 5000 à 6000 ton boter. Rekent men tot 1 Mei op een boterproductie van verdere 10.000 ton, dan zullen we van nu aan tot aan Mei over een goede 25.000 ton vetten kunnen beschikken, waaruit resulteert een vetrantsoen van circa een ons per week; hierbij is er rekening mee gehouden, dat er ook nog een paar duizend ton slachtvetten zullen ingeleverd worden.

Dit vetrantsoen nu is zoo wanhopig klein, dat ieder zal probeeren het in den een of anderen vorm aan te vullen. De eenige wettige wijze daartoe is tot dusver gelegen in een verhooging van het melkgebruik. Wordt dit verbruik niet gelimiteerd, dan is daarvan een nieuwe daling der boterproductie het gevolg, wat wederom zou nopen het vetrantsoen nogmaals te verlagen.

Het ligt vóór de hand, dat de Regeering alles zal beproeven, wat in haar vermogen is om dit te voorkomen — en de eenige weg daartoe is wel de invoering van een uiterst scherp vorm van melkrantsoeneering. Te eer zal zij hiertoe overgaan, omdat die

rantsoneering ook de eenige mogelijkheid biedt het vetrantsoen boven 1 ons te houden; immers door zoo veel mogelijk melk voor boterfabricage te bestemmen, zal de boterproductie in het melkjaar 1918 tot b.v. 35.000 ton kunnen stijgen, wat wellicht een vetrantsoen van 125 gram mogelijk zou maken.

Scherpe melkrantsoeneering — ziedaar de overheid in eens geplaatst voor een nieuwe zee van nimmer vermoede moeilijkheden, die onoplosbaar schijnen, tenzij de melkvoorziening in, voor ons land althans, geheel nieuwe banen wordt geleid.

Tot nu toe was de gang van zaken bij de melkvoorziening zoo, dat ieder handelaar zelfstandig bij den boer melk koopt en daarmee zoo goed of kwaad als het gaat zijn klanten voorziet. Wie genoeg gekocht heeft, is goed af; wie te weinig heeft, klopt aan om z.g. regeeringsmelk. Op deze wijze scharrelt men rond. Den afgelopen winter had men in enkele groote steden een schijnbare melkrantsoeneering: tot een bepaald uur kon het publiek een beperkte hoeveelheid melk bekomen; na dat uur was er vrije melk beschikbaar, waarvoor de rantsoneeringsbepalingen niet golden.

Het vermoeden, dat het den komenden winter op dezelfde wijze zal toegaan, heeft op dit oogenblik al bij den handel een ware jacht op melk doen ontstaan; een ieder probeert zich voldoende melk te verzekeren en thans reeds biedt men den boeren 6 à 7 ct. per L. meer dan den maximumprijs, dien de minister „zal gelieven vast te stellen.” De gevolgtrekking is duidelijk: de handelaar, die zich aan den maximumprijs houdt, krijgt geen melk. Maar evenzeer ligt een andere gevolgtrekking voor de hand, dat de handelaar, die boven maximumprijs kocht, óók weer boven maximumprijs verkoopen zal en dus ook het publiek géén melk zal krijgen, tenzij het meer dan den maximumprijs wil betalen. Op deze wijze zal het een ieder, die zich aan de overheidsbepalingen niet stoort, mogelijk zijn — indien althans zijn beurs het toelaat — voldoende melk en dus botervet te bekomen, tot schade der uiterst kritieke vetpositie in het algemeen.

Tweeërlei eisch: billijke verdeling der beschikbare vetvoorraden en sparen dier voorraden moet er de overheid toe brengen op dit punt in te grijpen. En nu schijnt het niet mogelijk deze zaak te regelen tenzij door een algeheele verbreking van den gewonen gang van zaken. Evenals bij zoovele andere artikelen reeds het geval is, zal ook bij de melk de overheid als koopster moeten optreden en wel in dier voege, dat de voor de consumtie bestemde melk aan de stedelijke overheid geleverd wordt, die de melk dan weer aan den handel verdeelt al naar gelang ieders klantenaantal. Uitvoerbaar zal zoodanige regeling slechts zijn, indien de overheid nauwkeurig weet, hoeveel melk wordt aangevoerd en daartoe is weer noodig, dat de melkaanvoer gecentraliseerd wordt op een of meer plaatsen der stad. De boer brengt de melk dan niet meer rechtstreeks bij den slijter, maar op de centrale leveringsplaats (Samelstèlle, distributiekantoor, melkinrichting), waar de verdeling onder de handelaren plaats vindt. Het surplus der melk kan verboterd worden, en de boter aan de algemeene vetreserve worden toegevoegd, terwel de vervaardigde karnemelk weer gelijkmatig verdeeld kan worden.

Het is niet te ontkennen, dat zoodanige regeling tal van bezwaren bij de uitvoering zal ontmoeten, maar desniettemin schijnt zij onafwijsbaar. Zij wordt geëischt zoowel door de noodzakelijkheid de maximumprijzen te doen naleven als uit een oogpunt van billijke verdeling van het voedsel. Zij zal in den waren zin des woords tot vetbesparing bijdragen: tot nog toe hield de handel steeds eenig overschot van melk, dat op gebrekkige wijze verkarnd werd; thans zijn alle overschotten bij voorbaat verzameld en de verbodering daarvan kan op de meest economische wijze geschieden. Deze boter komt bij de algemeene

vetreserve; tot nu toe ging de door de honderden slijters in een groote stad gekarnde boter voor die reserve verloren: zij diende voor eigen gebruik van den slijter of werd tot woekerprijzen verkocht.

Ook uit anderen hoofde biedt de centralisatie van aanvoer voordeelen. Met het stijgen der melkprijzen toch ging gepaard een hand over hand toenemende melkvervalsing. De handel stond, voor zoover het kwaad bij den Leverancier school, daartegen machteloos; elke klacht toch over de kwaliteit bracht het gevaar met zich, dat de boer naar een anderen afnemer ging; de overheid stond machteloos, omdat het een onbegonnen werk was dagelijks bij de honderden slijters behoeven slechts monstern. Bij invoering van centralisatie moesten slechts monstern op de aanvoerplaatzen genomen te worden om gemakkelijk alle veehouders te controleren; het gevaar voor vervalsing door den handel wordt veel geringer, omdat de verbruiker weet, dat elke levering boven het rantsoen slechts verkregen kan worden door de melk te vervalschen.

Een wellicht nog grooter voordeel biedt de omstandigheid, dat de gemeente thans de gelegenheid krijgt de melk hygiënisch te doen behandelen — reinigen, koelen, pasteuriseeren — terwijl tevens door middel van de bekende biochemische reactie heel wat zieke melk aan het verkeer zal kunnen onttrokken worden. Zodoende zou de nood der tijden eene hygiënische melkcontrole mogelijk maken, die in de tijden voor den oorlog een onbereikbaar ideaal was.

DE ECONOMISCHE VOORLICHTING IN DUITSCHLAND. ¹⁾

Men schrijft ons:

Ook in Duitschland is veel gedacht en gesproken over den tijd na dezen oorlog met betrekking tot de herleving van den handel met het buitenland. Tot dusverre is nog weinig bekend over de maatregelen, die men voor dit doel denkt te nemen, deze immers hangen geheel af van den vrede, waaromtrent op het oogblik nog niets van zekerheid kan worden gezegd. Inderdaad kunnen weinig meer dan theoretische principes worden opgesteld, gebaseerd op de algemeen bekende feiten. Zolang de oorlog duurt zal Duitschland wel geïsoleerd blijven, met zijn bondgenooten tezamen, de productie vindt haar bestemming in de oorlogsconsumptie van leger, vloot en mensch. Afgezien van het beperkte verkeer met de aangrenzende neutrale landen, staat de uitvoer stil en wordt niets geïmporteerd.

Er zal een tijd komen, dat de Deutsche handel het verloren terrein zal moeten trachten te heroveren, doch eerst komt een tijdperk van „Uebergangswirtschaft“, een overgang van den oorlogstoestand in dien van het vreedzame leven.

Wegens den ontbrekenden aanvoer van buitenlandse grondstoffen zijn tijdens den oorlog uitgebreide maatregelen genomen in het belang van een rationele verzorging uit eigen bronnen, die in bevredigende mate aanwezig waren of met vernuft werden aangeboord (Ersatzwaren). De verdeling der grondstoffen berust in handen der „Kriegsrohstoffbehörden“. Voor het overgangstijdperk is een „Reichskommissariat für Uebergangswirtschaft“ ingesteld, dat onder toezicht van den Rijkskanselier staat en waaraan meer in het bijzonder is opgedragen door § 1 der betrokken „Verordnung“ van 3 Augustus 1916 (RGBl. 1916, bl. 885/6) den invoer van waren te regelen en voor de verdeling daarvan volgens nog te geven instructies te zorgen.

Ten behoeve van den handel met het buitenland is het „Reichswirtschaftsamt“ ingesteld. Aan dit lichaam is een groote bevoegdheidssfeer toegekend, die nader

¹⁾ [Zie ook pag. 398, voorts voor dit onderwerp in Engeland pag. 132, Zwitserland 395, Zweden en Noorwegen 515 en 543. — Red.]

omschreven staat in den „Deutschen Reichsanzeiger“ van 5 November 1917, No. 263. Het heeft een deel van het werk overgenomen van het Deutsche ministerie van binnenlandsche zaken. Ziet men het lijstje eens door, dan vindt men vrijwel onderaan: handelspolitiek en de andere commercieele zaken, meer in het bijzonder de handelsverdragen, de economische vraagstukken van landbouw en nijverheid, de economische oorlogsmaatregelen met inbegrip van representatieve maatregelen, de economische kant van het toelaten belastingwezen, tentoonstellingen en zaken, die de productieomstandigheden van het binnen- en buitenland betreffen. Dientengevolge ressorteeren onder het „Reichswirtschaftsamt“ o.a. het „Reichsschiedsgericht für Kriegswirtschaft“, de „Reichskommissar für Aus- und Einfuhrbewilligung“ en de „Reichsausschuss für den Wiederaufbau der Handelsflotte“¹⁾ de „Zentralstellen für Kriegswirtschaft“, en de „Kriegsgesellschaften“, voor zooverre deze laatste niet onder het ministerie van oorlog of het „Kriegsernährungsamt“ (voor de menschelijke voeding) vallen.

Ten aanzien van de economische voorlichting worden veranderingen overwogen, omdat groote verbetering hard noodig is. Op dit punt staat Duitschland beslist verre ten achter bij Engeland, Amerika en Frankrijk. Overweegt men, dat de taak der handelspolitiek van een staat zich niet alleen beperkt tot de economische betrekkingen met het buitenland met behulp van verdragen en toezien op de nakoming daarvan, doch ook het standpunt der natie ten aanzien van den strijd om en het veroveren van buitenlandsche markten, benevens het behoud der binnenlandsche markt voor de eigen productie omvat, dan moet er een nauw verband bestaan tusschen de diplomatie en het zakenleven. Dit nu ontbrak tot dusverre voor een groot deel. Hetgeen Duitschland op dit gebied tusschen 1871 en 1914 bereikt heeft, heeft het voor het overgrootste deel te danken aan het particulier initiatief. De voorwaarden voor het ruilverkeer van goederen waren gegeven, t.w. de economische ontwikkeling van Duitschland, zijn natuurlijke hulpbronnen, zijn politieke en financieele zelfstandigheid, de kwaliteit van het werk en de ontwikkeling van het volk. Een ieder werkte op eigen houtje bij gebrek aan een goede voorlichting van regeeringswege. Hierdoor konden wantoestanden niet worden vermeden. De industrieel verdrong op den duur den exporteur. Kooplieden en fabrikanten onderboden elkander wederzijds, waardoor het buitenland des te goedkooper hun goederen kon betrekken. Bij de ontwikkeling der techniek was het mogelijk door enkele groote organisaties en de daarmee verkregen prestaties diep in het buitenland door te dringen, maar ieder werkte voor zichzelf en niet voor het algemeen, zooals een samenwerking tusschen het practische leven en de ambtelijke organen in andere staten heeft bewezen mogelijk te zijn. Op die manier werd veel dubbel werk verricht, dat vermeden kon worden, werd veel materiaal het algemeen belang onthouden en zonk de belangstelling in maatregelen van overheidswege. Men ging er bovendien toe over liever op eigen krachten te onderzoeken en exploreeren dan van de diensten van den consulaire dienst gebruik te maken.

Deze is op zichzelf ook niet, wat hij zou kunnen zijn. De opleiding der beroepsambtenaren was tot dusverre niet geschikt hen op economisch gebied de pioniers te doen zijn, die zij behoorden te zijn. Weinigen hebben zich zelf verder gevormd en door zich in te werken in het waarnemen en beoordeelen van gebeurtenissen op economisch gebied zich uit eigen kracht ontwikkeld. Een verbetering zou bovendien alleen kunnen worden verwacht, indien de consulaire ambtenaren algemeen over den stand in ontwikkeling

¹⁾ [Zie pag. 545, jaarg. 1917. — Red.]

van het economische leven in het vaderland werden onderricht, verder over de pogingen en resultaten daarvan, over verschuivingen van belangen op technisch en economisch gebied, indien hun gelden ter beschikking stonden om literaire hulpmiddelen aan te schaffen, handboeken te koopen, belangrijke Duitse en buitenlandse dag- en vakbladen te houden. Het ontbrak hun aan leiding, om te kunnen beoordeelen, of en welke waarnemingen van belang zijn en voor wie. Duitsland had in 1914: 219 beroeps-ambtenaren, waarvan 39 consuls-generaal, 103 consuls, 13 vice-consuls, 18 handelsdeskundigen en 5 handelsraden. Hiernaast werkten 652 honoraire ambtenaren, van wie 310 consuls, 233 vice-consuls en 109 consulaire agenten waren. Voor beide groepen gold, dat zij geen tijd vonden, om zich in de gewenschte mate met economische vraagstukken bezig te houden, eenerzijds wegens de overstelping met allerlei ander werk, aan den anderen kant mag men van honoraire ambtenaren, die hun eigen zaken hebben, niet te veel eischen. En waar hiervan nog een aanzienlijk deel vreemdelingen was, waren hun prestaties al zeer gering. Algemeen wordt de Engelsche of Amerikaanse bezoldigde consul zijn Duitschen collega als voorbeeld gesteld. Deze toch genieten een opleiding als ambtenaar in overeenstemming met hun economische taak, zij worden door hun regeering op de hoogte gehouden van het zakenleven en de politiek, en werken zonder bureaucratische omslachtigheid. In het systeem der onbezoldigde consulaire ambtenaren zal na den oorlog zeker een wijziging worden gebracht, vreemdelingen zullen wel minder in aanmerking komen dan vroeger, vrij zeker zullen ook meer middelen voor dezen belangrijken tak van dienst beschikbaar worden gesteld en de opleiding worden verbeterd, althans meer vakopleiding worden. De handelsattaché's of -deskundigen hebben te veel kantoorwerk om tijd te vinden de toestanden ter plaatse te bestudeeren en daarvoor groote reizen te ondernemen.

Men heeft bij een economischen voorlichtingsdienst te maken met een uitgaande en een inkomende berichtgeving, de verzameling dus der gegevens, de verzending, de bewerking en de publicatie. De inkomende dienst uit het buitenland is de ruggegraat van den algemeenen dienst, d.i. de organisatie ter bevordering van den nationalen handel met het buitenland, het vraagstuk der actualiteit treedt dus in de eerste plaats op den voorgrond, waarmede het gebruik van de telegraaf in direct verband staat.

Prof. Dr. Apt heeft ter verbetering het plan ontworpen een „Aussenhandelsamt” te scheppen, ressorteerd onder het „Reichswirtschaftsamt”, dus een afdeling of instituut voor den handel met het buitenland, dat het middelpunt zou worden om alle pogingen tot ontwikkeling van den nationalen handel te steunen en dat den economischen en inlichtingendienst zal omvatten. Dit instituut zou op gemengd economischen grondslag worden opgebouwd, d.w.z. de kosten moeten voor de helft door de regeering, voor de rest door de belanghebbenden bij den handel worden gedragen. Prof. Apt stelt zich de zaak zoo voor, dat op handels- en technisch gebied geschoolde krachten onder leiding van een toezicht uitvoerend orgaan, waarin vertegenwoordigers van handel, industrie en regeering zitting hebben, buiten zullen werkzaam zijn, dus handelsdeskundigen en berichtgevers, die ook rechtstreeks relaties aanknoopen in het buitenland en nauwe voeling houden met de vertegenwoordigers der regeering in het buitenland.

Dr. Th. Schuchart doet in zijn lezenswaardig werk „Die deutsche Aussenhandelsförderung unter besonderer Berücksichtigung des Wirtschaftsnachrichtenswesens” (Verlag Leonh. Simion Nf. Berlijn) een ander voorstel, omdat hij meer heil verwacht van een verdeling van het werk. Het politieke gebied wil Dr.

Schuchart bij de regeering laten, doch aan een organisatie, die over de nauwste relaties met alle takken van den nationalen handel beschikt en in staat is met kennis van zaken alle economische vraagstukken te behandelen, het economische gedeelte opdragen. Bij handigheid en elasticiteit zou deze veel op een staatsinstelling voor hebben, zij zal zich echter moeten onthouden van politiek voor bepaalde belangen. Schuchart wenscht dus gebruik te maken van de bestaande organisaties van particulieren aard, waarvan er genoeg zijn, tracht centralisatie voor vermindering van dubbel werk te verkrijgen en een ruime decentralisatie bij de verspreiding van het materiaal.

De pers heeft een inlichtingendienst, evenals het telegrafische nieuwsbureau Wolff, de oprichting van meerdere kamers van koophandel in den vreemde, waarvan Duitsland er nog maar 4 bezit tegen Engeland en Frankrijk ieder ongeveer 40, Amerika 12, Italië 26, Nederland en Spanje ieder 6, Oostenrijk-Hongarije en België ieder 5, moet worden aangemoedigd. Verder bestaan op politiek gebied reeds de „Deutsch-Georgische”, „Deutsch-Finnländische”, „Deutsch-Armenische”, „Deutsch-Irische”, „Deutsch-Vlämische” en „Deutsch-Baltische Gesellschaft” en, benevens de „Bund zur Befreiung der Ukrainer”, op economisch gebied een vijftigtal belangrijke en nog veel meer minder belangrijke bonden en vereenigingen, die relaties tusschen Duitsland en zijn bondgenooten en onzijdige staten onderhouden. Hoewel een gedeelte niet in aanmerking komt, kunnen de andere belangrijke diensten bewijzen in den tijd na den oorlog, als langzamerhand door persoonlijke relaties de betrekkingen met het thans vijandelijke buitenland weder moeten worden aangehaald. De bedoeling is met hun hulp materiaal te verzamelen, dit te ziften en te verspreiden, om de vakwereld een juist beeld te geven van de haar interesseerende toestanden. De particuliere beweging moet worden gesteund door een groote, sterke organisatie, die uit alle in aanmerking komende bronnen moet kunnen putten, den economischen dienst, die de algemeene economische ontwikkeling in het buitenland goed en geheel vervolgt.

Voor de verwezenlijking van zijn plan komen verder in aanmerking:

a. het „Kgl. Institut für Seeverkehr und Weltwirtschaft” te Kiel, een meer wetenschappelijke inrichting, evenals

b. het „Kolonial Institut” te Hamburg, dat in het bijzonder de belangen van den Hamburgschen handel wil dienen.

Beide instituten onderhouden enge relaties met het practische zakenleven, Kiel o.a. door uitgifte der „Kriegswirtschaftliche Nachrichten”, Hamburg door zijn weekblad „Wirtschaftsdienst”.

c. de „Deutsch-Vorderasiengesellschaft” te Leipzig.

Deze 3 instituten werken weinig samen, wel hebben zij een punt van overeenstemming. Zij verzamelen wereld-economisch belangrijk materiaal en bewerken dit op een wetenschappelijk en practisch zakelijke manier. Het „Kolonial Institut” beperkt zijn werkgebied niet meer tot de koloniën, maar heeft dit uitgebreid tot de geheele wereld.

d. het „Deutsch-Südamerikanische Institut” te Keulen. Dit onderhoudt relaties op het gebied van wetenschap en kunst met de Spaansch en Portugeesch sprekende landen in Midden- en Zuid-Amerika en verstrekt economische inlichtingen over Duitsland, terwijl het genoemde instituut te Hamburg dit werk ten aanzien van Amerika heeft overgenomen. Het geeft de volgende tijdschriften uit: „Deutscher Dienst”, per kwartaal „Mitteilungen”, zendt overzee „O Transatlantico” en „Mensajero de Ultramar”.

e. het „Amerika Institut” te Berlijn, dat eigenlijk godacht is als de studeerkamer der „Kaiser Wilhelm Austausch-Professur”.

f. het „Deutsche Auslandsmuseum“ te Stuttgart, nog weinig bekend. Het behartigt de belangen van Duitschers in het buitenland en behandelt vraagstukken op economisch gebied.¹⁾

g. „Hamburgischer Ibero-Amerikanischer Verein E. V.“, opgericht in 1916. Deze onderhoudt economische relaties tusschen Duitschland en Spanje, benevens de neutrale staten in Midden- en Zuid-Amerika.

h. „Deutsche Weltwirtschaftliche Gesellschaft“, Berlijn.

i. „Studiengesellschaft für Weltpolitik“, München.

Verder wenscht Dr. Schuchart gebruik te maken van de diensten der ambtelijke organen, zooals de „Auslandsstelle“ van het „Kriegspressesamt“, dat 2-maal per week de „Wirtschaftliche Nachrichten“ uitgeeft. Bij gebrek aan samenwerking met andere organen is de hoofdbron de buitenlandsche pers.

Omdat zakenmensen al die bladen niet kunnen lezen en er ook geen tijd voor hebben den weg in dat vele en op verschillende plaatsen verzamelde materiaal te zoeken, heeft de Rijnsch-Westfaalsche kolen-, ijzer- en staalindustrie de „Ausland G.m.b.H.“ te Essen in het leven geroepen, die tot taak heeft geregeld voeding te houden met deze groepen en de bovengenoemde inrichtingen, ten behoeve van een praktische ontwikkeling van het Duitsche aanzien in het buitenland. Dit lichaam zal later wegens zijn financieele draagkracht een groote beteekenis krijgen bij de behandeling van economische vraagstukken.

Al deze instituten en inrichtingen zouden best voor den inkomenden en uitgaanden inlichtingendienst in een organisatie kunnen worden opgenomen. Het centrum zou dan alle materiaal ontvangen, verwerken en verdeelen. In twee schema's geeft Schuchart op overzichtelijke wijze zijn bedoeling aan.

Tot heden zijn de mededeelingen gewoonlijk te gering in aantal en te oud van datum; zij zien het licht in de door het ministerie van Binnenlandsche Zaken uitgegeven „Nachrichten für Handel, Industrie und Landwirtschaft“, „Deutsches Handelsarchiv“ en het maandblad „Berichte über Handel und Industrie“, voorts de „Mittheilungen zur Verwertung in Deutschen Interessenskreisen“, organen, die veel te zelden verschijnen en waaruit veelal niet door de pers mag worden overgenomen.

Voor de verspreiding wil Dr. Schuchart 3 groepen vormen:

I. Overzichten van economische toestanden en den handel der verschillende landen of groepen daarvan.

II. Overzichten van wijzigingen binnen bepaalde economische bedrijfspgroepen (verband tusschen productie, expeditie, markt, bewerking en verkoop der belangrijkste artikelen).

III. Verslagen over punten van algemeen economisch belang, niet betrekking hebbende op bepaalde landen of handelsartikelen, bijv. verkeers-, verzekeringswezen, internationale financiën, etc.

Voor de inrichting der archieven denkt de schrijver aan dat van Kiel, doch een strenge indeeling, om dubbel werk te vermijden.

De opzet is in het kort zoodanig gedacht, dat het particuliere initiatief ontwikkeld worde, tot een harmonisch geheel vereenigd en samengebracht met de regeeringsorganen (nadat deze verbetering hebben ondergaan), die de ontwikkeling van den handel met het buitenland bevorderen, zoo, dat ieder zijn zelfstandigheid in het uitvoeren van het gemeenschappelijke programma behoudt.

Zooals uit het bovenstaande blijkt, bestaan dus nog geen vaste plannen, die voor publicatie en bespreking in aanmerking komen, zeer waarschijnlijk, omdat regeering en volksvertegenwoordiging eerst den tijd willen afwachten, waarin iets naders omtrent den vermoedelijken loop van zaken kan worden gezegd.

BESTRIJDING VAN KETTINGHANDEL ETC. HIER TE LANDE EN IN FRANKRIJK.

Waar sinds het uitbreken van den wereldoorlog van regeeringswege de vrije stroom van den handel moest gekanaliseerd, zijn vele moeilijkheden op te lossen geweest; een dier moeilijkheden was de beantwoording der vraag in hoeverre door verbods- en gebodsbepalingen met strafrechtelijke sanctie in handel en industrie mocht ingegrepen worden en welke sanctie op overtreding dier bepalingen mocht worden gesteld; geheel afgezien van het practische nut en de practische bezwaren kan o.i. een gebod of een verbod met als sanctie de een of andere straf eerst dan gerechtvaardigd zijn (en dat is wel het minimum, dat men stellen moet), als hetgeen geboden of verboden wordt voor de staatshuishouding noodzakelijk moet of noodwendig niet mag geschieden. De grens nu tusschen het maatschappelijk-geoorloofde en -ongoorloofde is in sterke mate verplaatst en het is de moeilijke taak der regeering geweest, die grens nauwkeurig af te bakenen.

Dat onze regeering deze taak goed heeft vervuld, kan niet beweerd worden; de goed geargumenteerde critiek, die op het ontwerp tot wijziging der Distributiewet is uitgeoefend, toont dit wel aan; zoo is er o.a. van vele zijden op gewezen, dat — wat het ontwerp doet — door alles strafbaar te stellen, wat op een of andere wijze niet strookt met de strekking van eenige wettelijke of ambtelijke bepaling of de wenschen van eenigen minister, zeer veel als misdaad wordt bestempeld en behandeld, wat naar het algemeen gevoelen geen misdaad is.

Wat echter wèl algemeen als strafwaardig wordt beschouwd is: prijsopdrijving, vasthouding van goederen en de z.g. kettinghandel; het is voor den handel wel van belang om te zien, hoe nu onze wetgever de genoemde onmaatschappelijke handelingen definieert en omgrenst en hoe hij deze in zijn systeem van strafbepalingen plaatst en behandelt. Wij willen dit doen, aan de hand eener vergelijking met de in Frankrijk op dit punt getroffen maatregelen en met de toepassing daarvan door de rechterlijke colleges. Frankrijk heeft immers het geluk reeds op een jurisprudentie over dit onderwerp te kunnen bogen, een geluk, dat Nederland nog niet delachtig is; in Frankrijk zijn immers de genoemde feiten bepaaldelijk tot strafbare feiten gemaakt en zijn dus ook direct ter berechting aan den rechter opgedragen, terwijl naar onze wet en ook naar het ontwerp al deze feiten op zich zelf niet tot strafbare feiten worden bestempeld. Volgens het thans nog geldende stelsel kan ont-eigend worden, wat vastgehouden of in prijs opgedreven wordt volgens artikel 76a en volgende der Onteigeningswet en daarnaast kan de minister in het algemeen belang in bezit nemen krachtens artikel 9 der Distributiewet. De Onteigeningswet wordt echter vrijwel niet meer toegepast, bijna alles werd en wordt in bezit genomen krachtens de Distributiewet op grond dus van het algemeen belang, doch *practisch* tevens als een *strafmaatregel* ter zake van vasthouding, prijsopdrijving of kettinghandel; volgens het genoemde ontwerp worden echter alle prijsopdrijvers, vasthouders en kettinghandelaars met zoo veel wòrden niet alleen bedreigd met inbezitneming, doch met een bepaalde van den minister afhankelijkte wijze van inbezitneming hunner waren, wat dus hierop neerkomt, dat het aan den minister te beoordeelen zal blijven staan, welke feiten onder kettinghandel etc. zullen vallen en òók — grootendeels — in welke mate de delinquenten getroffen zullen worden; wel zal een beroep op den crisisrechter ten gevolge kunnen hebben, dat de inbeslagneming, de moderne administratieve straf (niet in technischen zin, want de administratie mag volgens ons staatsrecht niet straffen!), opgeheven of verzacht wordt, doch het is nog onzeker, in hoeverre de crisisrechter bevoegd en

¹⁾ [Zie de aantekening op pag. 398 l. j. — Red.]

ook in stàat zal zijn door den minister reeds toegepaste strafmaatregelen te beoordeelen en te herstellen.

Als vaststaand kan dus worden aangenomen, dat bedoelde feiten, als onmaatschappelijk, behoren te worden gestraft; echter in de eerste plaats: wanneer doen deze feiten zich voor, wanneer is er „prijsofdrijving, vasthouding of kettinghandel”? De definitie der begrippen is moeilijk en nog moeilijker is het als men het begrip juist omgrensd heeft, dit op de feiten in toepassing te brengen. Onze wet geeft dan ook — opzettelijk — geen definitie en laat dus al degenen, die de begrippen in toepassing hebben te brengen, geheel vrij in definieering en toepassing; en ziet men nu, dat volgens het nog geldende stelsel en eveneens volgens het ontwerp een en ander — althans in eerste instantie en hoofdzakelijk — *niet* ter beoordeeling van den rechter, maar van de administratie, van ambtenaren komt, dan vreezen wij, dat niet spoedig door een bevoegde, onpartijdige autoriteit in hoogste instantie beslist zal worden, wàt prijsofdrijving enz. is, hòe deze begrippen op de feiten juist en rechtvaardig toegepast moeten worden, en: dat deze te geven beslissingen tevens ook steeds als vaste normen *òòk* door de administratie zullen erkend en gehandhaafd worden, opdat zoowel in definieering als in toepassing een zekerheid en continuïteit ontsta, die voor de geheele maatschappij in den nood der tijden te midden van talloze wetten en bepalingen en ambtelijke willekeur hoogst gewenscht is.

Bij ons thans dus nog groote onzekerheid en, wat ook van de wijziging der Distributiewet moge komen, groote onzekerheid voorloopig ook nog in de toekomst. In Frankrijk daarentegen is door de strafbaarstelling van de hier besproken feiten spoedig meer teekening gekomen in definieering en toepassing, al is, ofschoon de desbetreffende wet (van 20 April 1916), reeds plm. 2½ jaar oud is, nog onzekerheid overgebleven. In Frankrijk dan heeft men de wet op de „spéculation illicite”, die dus dit feit strafbaar stelt, maar die daarnaast die „spéculation illicite” ook bestrijdt met inbezittingen enz.

Deze wet heeft een voor de Fransche rechtspraak belangrijke voorgeschiedenis, doch voor ons is het niet van direct belang deze tot in finesses na te gaan. In 't kort kan men dit constateeren: men had artikel 419 der Code Pénal, welk artikel in 't algemeen straffe al degenen, die verhoogen of verlagen van prijzen of koersen veroorzaakten boven of beneden de prijzen; die de vrije concurrentie zou bepaald hebben; dit artikel nu werd in verschillend opzicht door de jurisprudentie eng geïnterpreteerd; over 't algemeen was men van meening, dat dit artikel alleen het opkopen en vasthouden van waren („l'accapement”) bestreed en dat deze daden alléén strafbaar waren, als zij gepaard waren aan bedrieglijke middelen, vandaar het artikel 10 der nieuwe wet, dat dus een verbetering en uitbreiding van artikel 419 C. P. bedoelt en dat straft: „ceux qui même sans emploi de moyens frauduleux, mais dans un but de spéculation illicite, c'est à dire non justifié par les besoins de leurs approvisionnements ou des légitimes prévisions industrielles ou commerciales, auront opéré ou tenté d'opérer la hausse des prix des denrées ou marchandises aus-desus des cours, qu'aurait déterminés la concurrence naturelle du commerce.” De clause „même sans emploi de moyens frauduleux” gaf inderdaad een uitbreiding en een verduidelijking, maar verder is er sinds het in werking treden der wet een strijd ontstaan hoofdzakelijk over de vraag, of artikel 10 alleen wilde treffen „l'accapement” (de woorden „c'est à dire” en vlg. wijzen inderdaad kennelijk daarop) en dàn ontdaan van het vereischte van „moyens frauduleux”, *òf*, dat de in deze woorden gegeven verduidelijking niet als een besliste omgrenzing der „spéculation illicite” moest beschouwd worden, maar slechts als een voorbeeld van wat een vorm van „spéculation illicite” *kon* zijn, terwijl dan strafbaar zouden zijn

alle handelingen, die kunstmatige prijsstijging ten doel hadden, *òòk* andere, dan die bedrieglijke, die artikel 419 C. P. noemde; dàn zou natuurlijk de wet een zeer ruim terrein bestrijken en strafbaar maken *alles* wat ten doel had de „spéculation illicite”, die men het best kan definieeren door haar resultaat: de kunstmatige prijsstijging. De verschillende argumenten willen wij niet bespreken; belangrijker is het te zien, welke houding de Fransche rechtspraak in dezen strijd heeft aangenomen. Gezegd kan worden, dat de Fransche rechter in 't algemeen zich duidelijk heeft uitgesproken voor de ruime interpretatie en toepassing der wet (terloops zij hier medegedeeld, dat een half jaar na het tot stand komen der wet La Cour de Cassation heeft beslist dat „l'accapement” volgens artikel 419 C. P. strafbaar is *òòk* zònder een „agissement frauduleux”! Ware deze beslissing 6 maanden vóór 20 April 1916 gegeven, dan zou wellicht het nieuwe strafartikel 10 onnoodig zijn geworden en daardoor veel strijd zijn voorkomen.) Nemen wij nu de ruime interpretatie als de juiste aan, dan geeft artikel 10 der wet wel meer een aanduiding, dan een definitie van „spéculation illicite”, maar — in aanmerking genomen de voorgeschiedenis — toch een aanduiding, die een duidelijk richtsnoer aan den rechter geeft.

Onze wetten en wetsontwerpen *noemen* alleen deze onmaatschappelijke handelingen, maar geven niet de minste definitie of zelfs ook aanduiding; wèl heeft de minister in zijn memorie van toelichting over den kettinghandel verklaard: „in het algemeen gesproken, valt daaronder iedere invoeging op den weg van het goed van fabrikant naar consument van onnoodige schakels, die *den prijs steeds doen oploopen* zonder eenig oeconomisch nut; derhalve: verkoopen van fabrikant aan fabrikant, van grossier aan grossier, van detaillist aan detaillist en *òòk*: van grossier of detaillist aan fabrikant of grossier en van consument aan detaillist, grossier of fabrikant *gepaard gaande met een op den prijs gelegde winstmarge*”; vooral uit de cursief-gedrukte woorden blijkt, dat volgens deze definitie het begrip „kettinghandel” zeer wel ondergebracht kan worden onder het ruimere „spéculation illicite” (volgens de ruime opvatting), dat eveneens onze „vasthouding” en „prijsofdrijving” omvat; „vasthouding” en „prijsofdrijving” worden niet door de wet en zelfs niet door den minister omschreven en dit zou toch evenzeer of nog méér gewenscht zijn, daar deze handelingen — in tegenstelling met „kettinghandel” — in den reëelen handel, die toch ook steeds speculatie is en winst beoogt, altijd ook *normale* handelingen zijn geweest¹⁾; dààrbij was dus de grens van het al of niet geoorloofde veel moeilijker te bepalen. Onze minister heeft verder nog onder kettinghandel gerangschikt: „de handel van de soort, als in een aantal café's onzer groote steden gedreven wordt door lieden, die nimmer tot den bonafide-handel hebben behoord.” Het is niet wel in te zien, waarom handel z.g. „kettinghandel” wordt alleen door de plaats wàar en door het verleden van degenen door wie de overeenkomsten worden gesloten. Gelukkig, dat de minister zelf dan ook verklaart weinig waarde aan zijn definitie te hechten.

Als echter de minister het laatste gedeelte van zijn omschrijving hadde achterwege gelaten en verder de *ongoorloofde* prijsofdrijving en vasthouding hadde omschreven en dàn van alle drie de begrippen de definitie ook in de wet hadde opgenomen, dan zou althans in het ontwerp een op dit punt duidelijke lijn zijn gekomen, die wel noodig, *nòòdiger* dan in Frankrijk, was, nu in eerste instantie toepassing der begrippen steeds aan de administratie en eerst in de tweede plaats, bij wijze van beroep — als de onbillijkheid reeds is begaan en de soms onherstelbare schade reeds is aangebracht — aan de rechtspraak zal zijn overgelaten.

Hoe is dan nu de praktijk in Frankrijk? Zooals wij

¹⁾ [Men vergelijkte het artikel „Kettinghandel” op pag. 244 l. j. — Red.]

reeds opmerkten: de strooming is voor ruime toepassing der meergenoemde wet; slechts enkele hoven geven aan de wet de enge interpretatie en achten dus artikel 10 slechts toepasselijk op „l'accaparement.”

Het treft, dat nu terstond een scherp onderscheid gemaakt wordt tusschen kooplieden en tusschenpersonen. Aangenomen wordt, dat kooplieden, die bedrijfskosten en risico's hebben, die in hun zaken hun kapitalen beleggen, ook belangrijke winsten mogen maken, mits er maar niet een *te aanmerkelijk* groot verschil besta tusschen hun winsten van vóór den oorlog en die na het intreden van den oorlogstoestand; de tusschenpersonen echter maken zich schuldig aan „spéculation illicite”, als zij voor hun eenvoudige bemiddelingsdaden een hogere provisie genieten, dan zij vóór den oorlog genoten en als tevens die hogere provisie ook den prijs boven het normale heeft doen stijgen. Het maken van groote winsten zonder dat deze den prijs hebben doen stijgen, heeft men immers tot nu toe niet gestraft; dat op zich zelf is immers ook niet strafbaar gesteld en kan ook bezwaarlijk als iets onmaatschappelijks onder de werking der strafwet gebracht worden. Echter is wél eenige malen volgens de letter der wet voldoende geacht, dat een koopman meer waren in zijn bezit heeft, dan zijn normale behoeften vereischen; het gevreesde, voor de maatschappij schadelijke gevolg: schaarschte of prijsstijging behoeft dus nog niet aanwezig te zijn; zoo hebben dan ook eenige lagere gerechten kooplieden veroordeeld, van wie alleen bewezen was, dat zij levensmiddelen in voorraad hadden boven hun normale provisies en kooplieden, die goederen in hun magazijnen hadden opgestapeld, ofschoon zij geen vaste afnemers voor die goederen hadden, daar bij deze lieden de bedoeling werd verondersteld, dat zij die waren hadden gekocht om ze te verkoopen, als door importmoeilijkheden etc. de prijzen gestegen zouden zijn.

Zooals gezegd, hebben enkele hoven getracht de toepassing der wet in het algemeen te beperken; zij achten dan, dat de wet van 20 April 1916 slechts wil voorkomen en dus *alléén* wil straffen: „l'accaparement”. Het Hof van Poitiers overweegt, dat de wetgever niet heeft verhinderd en niet heeft kunnen verhinderen: de speculatie, die het wezen van allen handel is, dat de wet de speculatie alleen straft, als zij „illicite” is, dat de wet zelf bepaald heeft, dat zij dit karakter zou hebben, als zij niet gerechtvaardigd zou zijn „par les besoins des approvisionnements ou par de légitimes prévisions industrielles ou commerciales”, dat de minister van justitie dit punt nog heeft gepreciseerd door te zeggen, dat het voor een koopman-beklaagde steeds gemakkelijk zou zijn zich te bevrijden door aan te toonen, dat zijn aankopen met zijn behoeften overeenstemden etc., al hetgeen duidelijk en *alléén* slaat op „l'accaparement”. Het Hof van Orléans komt tot hetzelfde resultaat en eindigt met te verklaren, dat uit de stukken en debatten volgt, dat men blijkbaar *alléén* heeft willen treffen: „l'accaparement”.

In het hart van Frankrijk huldigt men echter de algemeene, ruimere opvatting. La Cour d'Appel de Paris acht het misdrijf aanwezig, zoodra er zich een prijsstijging voordoet boven de prijzen, die de vrije en natuurlijke concurrentie zou bepaald hebben; het misdrijf kan door *alle* middelen, die tot de prijsstijging medewerken, geschieden; niet alleen de koopman, de tusschenpersoon, maar ook de producent en de fabrikant kunnen het misdrijf plegen.

Le Tribunal de la Seine heeft in het begin van dit jaar deze kettinghandelszaak berecht: firma A. had steenkolen verkocht aan B. tegen fr. 270 per ton; C., bediende van A., had in die hoedanigheid dezen koop met B. gesloten, doch had — en dit privé — met B. afgesproken om terstond voor diens rekening de steenkolen weer te verkoopen; B. gaf ze aan C. in handen voor fr. 278 de ton, waarop C. buiten weten van zijn patroon voor fr. 310 verkocht aan

mevrouw D, die klant was van zijn patroon A. (!); dit was C. nog niet voldoende en hij bood — reeds vóór den verkoop aan mevr. D. — aan deze zijn bemiddeling aan en het gelukte hem ook voor haar de steenkool wéér te verkoopen aan een bank voor fr. 360, op welke overeenkomst C. weer fr. 20 per ton verdiende. Zoowel B. als C. als mevr. D. werden veroordeeld op grond, dat alle drie klaarblijkelijk in onderling overleg successievelijk schijnovereenkomsten hadden gesloten om aan ieder van hen telkens een absoluut onnoodige en ongerechtvaardigde winst te verschaffen, die tot resultaat had gehad, dat de prijs der steenkool, die bij de eerste transactie fr. 270 was, tot fr. 360 was opgelopen. Het vonnis besluit met een straffe tirade tegen de parasieten der maatschappij, als hoedanig de rechtbank deze beklagden beschouwt. Wat deze beklagden deden — hetgeen waarschijnlijk Poitiers en Orléans *niet* strafbaar zouden hebben geacht! — vormt bijkans het misdrijf van artikel 419 C. P., zelfs volgens de vroegere enge interpretatie.

Hetzelfde principe is toegepast op melkslijters, die afspraken — zonder dat er eenige reden voor was — den melkprijs te verhoogen, op steenkolenhandelaars, die voor fr. 18 verkochten, wat zij juist voor fr. 9,50 hadden ingekocht en die als reden daarvoor opgaven, dat hun klanten elders geen steenkool konden bekomen en tegen elken prijs wenschten te koopen; op meelhandelaars, die tegen fr. 280 van de hand deden, wat zij tegen fr. 140 hadden ingeslagen en de commissionairs, die daarbij 30 pCt. provisie in plaats van 3 pCt. (de volgens de rechtbank normale provisie) hadden genoten, enz.; vrijgesproken werd echter een koopman, die 15 per 100 had verdiend op waren, die niet eens zijn pakhuizen hadden gepasseerd, omdat — zie boven — een koopman zijn algemeene onkosten en zijn risico's heeft. Bij een van deze procedures had een beklagde, een tusschenpersoon, de vrijmoedigheid te beweren, dat hij, een normale winst makende, nog een dienst had bewezen aan de maatschappij, doordat hij immers de beschikbare hoeveelheid had vergroot; dit excuus zou in Poitiers en Orléans waarschijnlijk succes hebben gehad, doch in Parijs antwoordde men hem, dat door op dergelijke wijze tegen onverschillig welken prijs steenkolen op te koopen om die met een zekere winst te verkoopen aan mevr. A., die op haar beurt ze weer aan haar klanten tegen nog sterker verhoogde prijzen van de hand had gedaan, de beklagde mede veroorzaakt had, dat de prijs ver boven het normale was gestegen, welke wijze van handeldrijven ten gevolge had, dat het voor minder-welgestelde koopers onmogelijk werd zich van deze goederen, die voor hen onontbeerlijk waren, te voorzien.

Nog een teekenend geval van kettinghandel is voor le Tribunal de la Seine behandeld. Een partij geïmporteerde steenkolen had verschillende handelshuizen in dezelfde plaats gepasseerd; geen dier firma's had een abnormaal hooge winst gemaakt, maar de successievelijke winsten tezamen hadden de steenkool op een veel hoogerden, dan den normalen, prijs gebracht; om deze beklagden te straffen heeft de rechtbank hen beschouwd *niet* als kooplieden, maar als tusschenpersonen, die een bovenmatige provisie hadden genoten en zij heeft hen als zoodanig als medeplichtig aan het misdrijf van „spéculation illicite” gestraft.

Men ziet dus: de Franche rechtspraak heeft in bovenomschreven strijd vrij duidelijk partij gekozen: de wet wordt ruim geïnterpreteerd en zoo gaat men in Frankrijk eenige rechtszekerheid verkrijgen. Te betreuren is het daarom, dat La Cour de Cassation, dat — voor zoover wij weten — slechts éénmaal is geroepen om haar oordeel over dit punt uit te spreken, van deze gelegenheid geen gebruik heeft gemaakt om alle onzekerheid weg te nemen; dit college overweegt immers, dat, als de wet van 20 April 1916 ook op den producent toegepast kan worden, dit alleen kan onder de voorwaarde, dat de hem ten laste gelegde „spéculation

illicite" de elementen, in artikel 10 dier wet omschreven, omvat en dat dus het Hof (van welks vonnis cassatie was aangeteekend) om den beklagde te veroordeelen, had moeten precisieren, dat de „spéculation", waarover het ging, gerechtvaardigd was „ni par le besoin de leurs approvisionnements, ni par de légitimes prévisions industrielles ou commerciales"; waar het Hof dit niet had gedaan, was zijn arrest onvoldoende gemotiveerd. De zin van deze uitspraak is niet duidelijk; immers: of het arrest zegt slechts, dat in casu het arrest van het Hof niet gemotiveerd was, omdat het, gegeven de omstandigheden van dit geval, had moeten stellen, dat de beklagden voorraden hadden opgeslagen grooter dan zij voor hun handel behoeften, of La Cour de Cassation heeft willen zeggen — en alleen dan is de uitspraak van principieele betekenis — dat de wet in 't algemeen alleen toepasselijk is, als men stelt, dat de overtreders der wet zich schuldig heeft gemaakt aan een daad van „accapement"; dan zou dus het hoogste rechtscollege het Hof van Poitiers en van Orléans in het gelijk stellen; wij voor ons gelooven echter, dat dit laatste *niet* het geval is, dat La Cour de Cassation niet heeft uitgemaakt, dat artikel 10 zóó eng geïnterpreteerd moet worden (terwijl het kort te voren art. 419 C. P. zoo ruim uitlegde) en dat dit lichaam dus géén principieele beslissing heeft bedoelen te geven, waarvan het gevolg zou zijn, dat in strijd met het algemeen gevoelen de wet moest geacht worden alleen toepasselijk te zijn op een betrekkelijk klein gedeelte van al die onmaatschappelijke handelingen, die algemeen als strafwaardig worden erkend en bestreden.

Al blijft er dus inderdaad eenige onzekerheid bestaan, in Frankrijk hebben wetgever en rechter zich ten slotte vrij duidelijk uitgesproken en is althans te zien, waar de grenzen van het geoorloofde en ongeoorloofde liggen, waarmede niet alleen, naar aangenomen kan worden, aan de ééne zijde paal en perk gesteld wordt aan ambtelijke willekeur, maar ook aan de andere zijde aan de willekeur van die kooplieden, die van den ontworpen handel misbruik maakten. Bij ons aldus *niet*, daar de wetgever tot op heden slechts bij den aanvang van den oorlog een enkele korte bepaling gaf (de Onteigeningswet), die thans practisch bijna niet meer wordt toegepast, sindsdien alleen aan den minister de bevoegdheid verleende bij wijze van administratieve maatregel straffen uit te deelen (de Distributiewet), welke bevoegdheid het nieuwe ontwerp weder wil uitbreiden, terwijl rechterlijke tusschenkomst, eerst bij wijze van beroep tegen de administratieve maatregelen van den minister, dus secundair kan worden ingeroepen, waarbij het dan nog onzeker is hoever deze tusschenkomst zal strekken. Ook in Frankrijk grijpt de administratie op verschillende wijzen in, ook krachtens de wet van 20 April 1916, maar in dat land is de administratieve rechtspraak — waarvan de crisisrechtspraak bij ons nog slechts een zwak begin is — veel verder ontwikkeld en bestrijkt deze een veel breder terrein *en*: waar een wet tot op zekere hoogte vrij scherp aangeeft wi en wat zij wil treffen en waar grootendeels aan den rechter direct en in eerste instantie de uitlegging en de toepassing dier wet wordt overgelaten, zal natuurlijk vrij spoedig door die rechtspraak duidelijk worden langs welke lijnen volgens die wet gaan *mogen*, maar ook *moeten* al degenen, die onder de wet leven en daarmede in aanraking komen, in casu: aan de ééne zijde de kooplieden, die de wet niet mogen overtreden, maar aan de andere zijde ook de administratie, de distributie-ambtenaren, die de wet zuiver en billijk in toepassing moeten brengen. Daarom achten wij het Fransche systeem vooralsnog beter en meer waarborggevend dan het systeem van onze wetgeving; wellicht zal echter inderdaad de crisisrechtspraak op den langen duur ons rechtszekerheid geven, terwijl ook de regering in haar memorie van antwoord op dit wetsontwerp ons een maatregel in het vooruitzicht heeft gesteld, die ongetwijfeld op

zich zelf reeds veel verbetering zal brengen; de minister heeft immers op een desbetreffende opmerking geantwoord: „er bestaat geen bezwaar in den algemeenen maatregel van bestuur voor te schrijven, dat de uitvoerende macht tot motiveering van haar weigeringen is verplicht"; waarom alleen „weigeringen" behooren te worden gemotiveerd, is niet duidelijk, maar als het beginsel van motiveering wordt dóórgetrokken tot *alle* te nemen beslissingen, dan zal dit aan de billijke toepassing der wet ten goede komen, daar deze motiveering zelf-controleering en verhooging van het verantwoordelijkheidsgevoel ten gevolge moet hebben. Of echter de algemeene maatregel van bestuur een bepaling, als bovenbedoeld, zal bevatten, is nog onzeker en over uitbreiding van het beginsel is van de zijde der regering nog niet gesproken. Wij leven thans dus nog in hoopvolle verwachtingen, doch in alle opzichten is het onzeker, wat de toekomst ons brengen zal; wij hebben althans *dit* op Frankrijk nog voor, dat het ontwerp tot wijziging der distributiewet met zijn systeem van talloze strafbaarstellingen en zijn minimumstraffen nog niet is aangenomen, terwijl in Frankrijk een wet met een dergelijke strekking kort geleden wél is uitgevaardigd, welke wet, strafbaarstellende (ook met minimumstraffen) alle overtredingen van groote groepen bepalingen en besluiten, naar wij vreezen, voor een groot deel de wet „sur la spéculation illicite" zal verdringen.

Wij hopen, dat spoedig de tijd daar is, dat onze regering al haar plannen verwezenlijkt zal hebben en dat alsdan die maatregelen in hun toepassing toch zullen blijken te geven — nog meer dan in Frankrijk Frankrijk's maatregelen — een duidelijke grens van het al-dan-niet in den handel geoorloofde, daardoor rechtszekerheid en een rechtvaardige bestrijding en bestraffing van allen kettinghandel en alle handelingen, die werkelijk strafwaardig zijn.

Mr. J. S. HOEK.

AANTEKENINGEN.

Beroepskeuze der afgestudeerden van de Handels-Hoogeschool. — In den afdruck van de rede, die jongstleden Dinsdagmiddag door den aftredenden rector-magnificus der Nederlandsche Handels-Hoogeschool te Rotterdam bij gelegenheid van de overdracht van het rectoraat werd uitgesproken, is als bijlage geplaatst het navolgende staatje naar den toestand op 1 September 1918 van degenen die het diploma in de handelsetonomie verwierven en in de practijk een werkzaamheid gezocht hebben.

	Nederl.	N.-Ind.	Buitenl.	Totaal
I. Bankwezen	14	8	1	23
II. Handelondernem..	9	1	3	13
a. Graanhandel	(3)		(3)	
b. Theehandel	(1)			
c. IJzerhandel	(1)			
d. Papierhandel	(1)			
e. Verdere handels- ondernemingen..	(3)	(1)		
III. Industrie	10	4	—	14
a. Olie- en Marga- rinesfabrieken . .	(3)	(1)		
b. Chem. fabrieken	(2)			
c. Suikerfabrieken .		(2)		
d. Machinefabriek .		(1)		
e. Gloeilampenfabr.	(1)			
f. Wollengoed. fabr.	(1)			
g. Touwfabriek . . .	(1)			
h. Sigarenfabriek . .	(1)			
i. Distilleerderij . .	(1)			
IV. Petroleumbedrijf . .	—	6	—	6
V. Scheepvaartbedr..	4	—	1	5
VI. Assurantie	2	—	—	2
VII. Veembedrijf	1	—	—	1
VIII. Accountancy	2	—	—	2
IX. Publicistische werkz.	3	—	—	3
X. Onderwijs	3	—	—	3
Transporteeren..	48	19	5	72

	Nederl.	N.-Ind.	Buitenl.	Totaal
Transport....	48	19	5	72
XI. Overheidsdienst ..	10	—	1	11.
a. Consulaire dienst	(1)		(1)	
b. Belastingen	(2)			
c. Centr. Bur. v. d. Statistiek	(3)			
d. Crisisorganisaties	(4)			
XII. Div. instellingen..	3	—	—	3
(Oeuvre Int. des Pris. de Guerre, Sect. Russe)				
	61.	19	6*)	86

*) Waarvan 1 in Italië, 1 in Spanje, 2 in Zuid-Amerika en 2 in China.

Deze cijfers, die ook zonder verdere commentaren een belangrijk beeld vormen, mogen ook in dit orgaan plaatsing vinden.

Suikerproductie der wereld. — Willett & Gray publiceerden op 30 Juni de volgende raming van de suikerproductie der wereld:

	1917/18	1916/17
Noord-Amerika:	tons	tons
Louisiana	217.499	271.339
Texas	2.000	6.250
Portorico	475.000	448.567
Hawai-eilanden	525.000	575.510
West-Indië:		
St. Croix	7.500	7.787
Cuba	3.200.000	3.023.720
Britsch West-Indië:		
Trinidad	70.000	70.891
Barbados (uitvoer)	55.000	55.000
Jamaica „	30.000	28.331
Andere eilanden	35.000	30.000
Fransch West-Indië:		
Martinique (uitvoer) ..	35.000	34.443
Guadeloupe.....	35.000	36.160
San Domingo	145.000	130.171
Mexico	35.000	50.000
Centraal-Amerika	25.000	25.000
Zuid-Amerika:		
Demerara (uitvoer)....	120.000	101.650
Suriname	15.000	15.000
Venezuela (uitvoer)	15.000	18.428
Ecuador	8.000	7.000
Peru	265.000	276.000
Argentinië	150.000	87.966
Brazilië	375.000	300.000
Totaal Amerika.....	5.839.999	5.599.213
Azië:		
Britsch-Indië.....	3.229.000	2.728.000
Java	1.791.064	1.596.174
Formosa en Japan	400.000	436.026
Philippijnen (uitvoer) ..	273.250	202.655
Totaal Azië	5.693.314	4.962.855
Australië	340.887	192.831
Fidsji-eilanden (uitvoer) ..	100.000	100.000
Totaal Australië en Polynesië	440.887	292.831
Afrika:		
Egypte	100.000	101.832
Mauritius	224.000	209.169
Réunion (uitvoer).....	50.000	42.152
Natal	115.000	114.494
Mozambique	50.000	55.000
Totaal Afrika	539.000	522.647
Europa:		
Spanje.....	6.000	4.533
Totaal Rietsuiker	12.519.200	11.382.079
Europeesche Bietsuiker....	3.448.295	4.853.083
Noord-Amerika „	682.867	734.577
Canada „	11.250	12.500
Totaal Bietsuiker	4.142.402	5.600.160
Totaal Wereldproductie	16.661.612	16.982.239

Volgens de raming doet zich dus een afname van 320.627 tons in het cijfer der oogstperiode 1917/18 voor, vergeleken met de daaraan voorafgaande.

Wijziging in de bevoorradingsroutes der V.S. — Een medewerker te New York zendt de volgende cijfers die voorkwamen in de New York Times van 29 Juni j.l. en die nogmaals duidelijk in het licht stellen de bekende omstandigheid hoe door de oorlogstoestanden Europa in aanzienlijke mate uitgeschakeld werd bij den toevoer van producten, bestemd voor de V.S. en daarentegen de verbinding tusschen de overzeesche productielanden en de Amerikaanse republiek bijzonder verlevendigde, de gebeurtenis die, ook wat onze koloniën betreft, zoo zeer de aandacht getrokken heeft.

Allereerst wordt tin genoemd, waarvan in 1912 de invoer uit Nederland bedroeg ruim 4.000.000 £, in het jaar daarop 3.500.000 £, uit Ned. O.-Indië niets. Sedert het begin van den wereldoorlog daalde het cijfer van Nederland in 1914 tot 750.000 £, in 1915 tot 500.000 £, voor 1916 is het cijfer nihil; daarentegen was de invoer in de V.S. van tin direct uit onze Oost in 1915 reeds 3.500.000 £, in 1916 zelfs 14.000.000 £, het jaar daarop 31.000.000 £. Voor Engeland (Ver. Koninkrijk) daalde de hoeveelheid van 66.000.000 £ in 1912 tot 40.000.000 £ in 1917, terwijl van de Strait Settlements in 1912 totaal 33.000.000 £ kwam tegenover 82.000.000 £ en 53.000.000 £ resp. in 1916 en 1917.

Wat rubber betreft is de verschuiving nog opvallender, al neemt het blad aan, dat hier ook nog andere invloeden in het spel zijn. Uit Engeland werd aan Indische rubber in de V.S. ingevoerd in 1915 een totaal van 87.000.000 £, tegenover 58.000.000 £ in 1916 en 71.000.000 £ in 1917, waarnaast Br.-Indië in 1915 rechtstreeks leverde 53.000.000 £, in 1916 reeds 124.000.000 £ en in 1917 zelfs 195.000.000 £. Uit Nederland zijn de cijfers van 1914: ruim 2.000.000 £ plantage-rubber, product van de eigen koloniën, in 1916 gedaald tot 500.000 £ en in 1917 tot 165.000 £. Hiertegenover was de invoer uit Ned. O.-Indië in de V.S. in 1914 totaal 500.000 £, in 1915 gestegen tot 4.000.000 £, in 1916 tot 20.000.000 £ en in 1917 tot 60.000.000 £.

Ook voor peper worden ten aanzien van het Nederlandsche moederland en hare koloniën sprekende cijfers gegeven.

Ten slotte wat thee betreft werd uit Engeland in 1915 ontvangen totaal 14.000.000 £, het product van zijne koloniën Indië en Ceylon; in 1916 was dit totaal nog 21.000.000 £, maar in 1917 slechts 5.000.000 £. Anderzijds valt weer te wijzen op een directe invoer uit Britsch-Indië in 1915 van 14.000.000 £ en in 1917 van 31.000.000 £.

De verschuiving in de route, die het product naar de plaats van consumptie volgt, spreekt wel heel duidelijk uit deze getallen, waarin men overigens ook wel zal kunnen zien, dat het verbruik der onderwerpelijke goederen in de V.S. zeer aanzienlijk is gestegen. De juistheid der gegevens blijft geheel voor rekening van het Amerikaansche blad, voor zoover doenlijk aan Nederlandsche gegevens getoetst deden zich daarmede wel eenige afwijkingen voor.

Bezit van staatsleening door Engelsche verzekerings-mij's. — In aanvulling van het artikel in No. 135, waarin iets omtrent het bezit aan oorlogsleening van de Duitsche levensverzekering-instellingen vermeld wordt, treffen wij in The Insurance Record van 26 Juli (die ons eerst nu bereikt) een opmerking aan omtrent het bezit der Engelsche instellingen van Government securities. Vóór den oorlog bezaten alle Britsche verzekerings-instellingen in totaal 5 millioen £ aan Engelsche staatspapieren, overeenkomende met ongeveer 1 pCt. van haar bezit, thans echter reeds 150 millioen £, of wel ongeveer 20 pCt. van haar bezit. Het vertrouwen van den Brit in zijn eigen staatsfondsen is dus wel groot. Zeer veel propaganda voor deze beleggingen wordt trouwens door de levensver-

zekering-instellingen gemaakt. De groote volksverzekeraar „de Prudential”, gebruikt daarbij zelfs den bioscoop, door op groote schaal in de bioscopen een film te laten vertoonen, die het nut van de verbinding van oorlogsleening en levensverzekering ook aan den kleinen man duidelijk moet maken.

Toch is dit groote bezit aan oorlogsleening der Engelsche instellingen niet zonder bezwaren. Een der bezwaren, die men thans reeds voelt, is de geringe rentabiliteit. Een groot deel der oorlogsleeningen bestaat toch uit de nieuwe 5 pCt. leening, die niet belastingvrij is. Door de nu geheven income-tax van 6 sh. in het £ is het netto-rendement van deze 5 pCt. leening slechts $3\frac{1}{2}$ pCt.!

A. H.

Ontwikkeling der landbouwhypotheken in de Vereenigde Staten.

— Het Federal Farm Loan stelsel, voor welks bijzonderheden verwezen wordt naar artikelen in den eersten jaargang van dit blad — no. 14, 1916, blz. 197 en 34, 1916, blz. 521 — heeft na een geruimen tijd van voorbereiding in Mei 1917 zijn werkzaamheden aangevangen. Omtrent deze werkzaamheden wordt geregeld door den Federal Farm Loan Board bericht gedaan. Een aan het einde van Juli verschenen mededeeling bevat thans cijfers nopens de credieten, welke door de verschillende Federal Land Banks van het begin hunner werkzaamheid af tot aan het eind van het eerste halfjaar 1916 verleend zijn.

Het totaal dezer hypothekcredieten beloopt \$ 109.517.308, als volgt over de verschillende Fed. Land Banks verdeeld.

Land Banks	bedragen	Land Banks	bedragen
Spokane.....	\$ 17.000.555	Berkeley	\$ 6.698.400
St. Paul	„ 16.205.000	St. Louis	„ 7.172.172
Omaha	„ 13.264.140	Columbia....	„ 4.746.513
Wichita.....	„ 12.202.700	Baltimore ..	„ 4.140.500
Houston.....	„ 9.807.741	Springfield ..	„ 3.851.595
New Orleans..	„ 7.646.540		
Louisville	„ 6.704.106		
		Totaal ..	\$ 109.517.308

Dat deze bedragen, tegen de aanvankelijke verwachting, vooralsnog niet hooger zijn, wordt toegeschreven aan den tijd van voorspoed, dien de landbouwende bevolking in de Vereenigde Staten, dank zij den hoogen prijs hunner producten, in deze jaren beleeft.

De alkoholhandel op Afrika. — In de Engelsche pers wordt in den laatsten tijd herhaaldelijk stemming gemaakt voor een transportverbod op Hollandsche jenever naar Afrikaansche havens. De „Times” van 9 September bevat een tweetal stukken over dit onderwerp. Het eene is een bespreking van een brochure van het „Native Races & Liquor Traffic United Committee”, waarin wordt aangehouden op een verbod van drankhandel op de (voormalige) Deutsche koloniën in Afrika. Daarin wordt gezegd, dat de geallieerden het in de hand hebben voor goed aan dezen handel een einde te maken. Frankrijk en België hebben zich voor hun koloniën tegen den drankhandel verklaard. Italië, Portugal en Spanje zullen ook bereid worden gevonden om mede te werken. Het is dus alleen de vraag of Engeland de Deutsche en Hollandsche dranken (die dus, naar blijkbaar als vaststaand wordt aangenomen, van zelf voortaan verboden zullen zijn) door eigen goedkope alkohol zal vervangen.

Het tweede artikel stamt van den predikant Jebb, die wijst op de moeilijkheden, die Engeland ondervindt om allerlei waren, waaraan dringend behoefte bestaat te vervoeren. Niettemin, zegt hij, gaan er groote ladingen „trade spirits” naar de Westkust van Afrika. Dit product, dat in Engeland niet verkocht zou mogen worden, komt uit Holland en gaat over Hull, Londen en Liverpool naar Nigeria. In April j.l. nog twee complete scheepsladingen naar Lagos alleen, aldus de schrijver om te vervolgen: daartoe worden onze arbeiders, onze spoorwegen, onze

scheepsruimte benut, moeten Britschē matrozen der koopvaardij hun leven wagen, moet de marine beschermend optreden. De handel met deze dranksoort is wel sedert 1913 van 1.880.000 op 120.203 gallons in 1917 teruggelopen, doch is toch belangrijk genoeg om er, ook in het belang van de inboorlingen, thans een compleet einde aan te maken.

J. H. A.

Duurte van het levensonderhoud in Noorwegen. — Door het Bureau Statistiek in Noorwegen is onlangs een aantal tabellen gepubliceerd, dat een beeld geeft van de wijzigingen, die in de kosten van het levensonderhoud hebben plaats gevonden sedert Juli 1914. Men vindt daarin o.m. de volgende vergelijking: stellen wij, dat voor een bepaalde hoeveelheid levensbehoefden 100 kronen werd betaald, dan waren deze artikelen in November 1915 tot Kr. 124 in prijs gestegen, in Augustus 1916 tot Kr. 151, in Maart 1917 tot Kr. 168, in November 1917 tot Kr. 228. Terwijl het bureau als kooprijzen van dezelfde hoeveelheid en soort levensbehoefden voor Maart 1918 het cijfer 237 berekent. Tot op dien datum bedraagt de prijsvermeerdering van het levensonderhoud sedert het begin van den oorlog dus reeds 137 pCt. In de publicatie wordt ook nog de volgende tegenstelling gemaakt: Een gezin, dat in 1914 in staat was van een inkomen van Kr. 1528 te leven, zal, om zich dezelfde goederen te verschaffen, welke het vroeger voor het levensonderhoud verbruikte, in Maart 1918 naar rato van een jaarlijksch inkomen van Kr. 3621 hebben moeten bezitten. In werkelijkheid hebben de verbruikers hun behoefte moeten inperken, of is men overgegaan tot het consumeeren van andere soorten van levensmiddelen. De publicatie vermeldt, dat Noorwegen met de voornoemde stijging van 137 pCt. vooraan staat. Voor Zweden komt zij tot 92 pCt. en voor Denemarken tot een stijging in de bekostiging van het levensonderhoud van 60 pCt.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, September 1918. Mr. J. A. Levy, Wettelijk minimumloon; S. J. Robitsch, Gedwongen winkelnering.

The Journal of Political Economy. — Chicago, Juni 1918.

C. N. Hitchcock, The War Industries Board; W. Notz, The World's coal situation during the war, I; W. H. Hamilton, The requisites of a national food policy; H. G. Moulton, Commercial banking and capital formation, II.

Id. — Juli 1918.

W. Notz, The world's coal situation during the war, II; H. G. Moulton, Commercial banking and capital formation, III.

Journal des économistes. — Parijs, 15 Augustus 1918.

Yves-Guyot, L'industrie maritime britannique; A. Raffalovich, Le quatrième rapport de la commission parlementaire sur les dépenses publiques et le gaspillage des ressources en Angleterre; E. Duplessix, Les sociétés anonymes à participation ouvrière; A. Raffalovich, Un grief des producteurs de l'or pendant la guerre; Fernand-Jacq, Les modifications à apporter au régime de guerre des monopoles industriels; Yves-Guyot, Le renouvellement du privilège de la Banque de France; G. de Nouvion, Les consortiums. Socialisation commerciale; G. Schelle, Une entreprise municipale. La carrière des maréchaux; A. Raffalovich, La question monétaire en Australie; C. S. Orwin, Rendement net de l'agriculture et sa répartition dans la Grande-Bretagne; C. Champon, Décentralisation.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 September 1918.

E. A. A. van Heekeren, De a. s. directeur van Land-

bouw, Nijverheid en Handel in N.-I.; *Ir. E. C. Abendanon*, Geologische arbeidsmethoden voor de opsporing van delfstofafzettingen; *J. van Roon*, Een nieuw Departement van Algemeen Bestuur; *J. M. Plante Fébure*, Groot-industrie in tropisch-Amerika; *S. Kalff*, Een biografisch Woordenboek voor Ned.-Indië.

Het artikel van den heer Abendanon behandelt in het bijzonder het vraagstuk der ijzer-, nikkel- en chroomertsen op Midden-Celebes. De schrijver, die o.a. verwijst naar zijn artikel in dit blad — 19 Juni j.l. blz. 539 —, blijkt de meening te zijn toegedaan, dat behalve op Celebes nog op 4, wellicht 5, door hem aangegeven plaatsen in den Oostelijken Archipel de mogelijkheid van het bestaan van zeer belangrijke ertsafzettingen groot is. Ook in den Westelijken Archipel acht de schrijver de kans op het vinden van verschillende ertsen allerminst uitgesloten. In zijn conclusie is de schrijver zeer optimistisch.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Broodvoorziening. De Minister van Landbouw, enz. heeft een beroep op verschillende kerkgenootschappen gedaan, opdat de voorgangers bij de bevolking het besef verlevendigen, dat spoedige en volledige inlevering van de graanproducten dringend noodig is.

Volgens den inhoud van het schrijven, wordt voor het oogstjaar 1918-19 gerekend op een totale beschikbare hoeveelheid grondstoffen voor de broodbereiding van 385.000 ton, waarvan 250.000 ton broodkoren, 35.000 ton strekmiddelen (aardappelmeel, enz.) en 100.000 ton buitenlandse broodgrondstoffen, door Amerika toegezegd. De maandelijksche behoefte bedraagt ruim 37.000 ton, zoodat tot circa begin Juli 1919 het huidige rantsoen van 200 gram verzekerd is.

Graaninzameling. In verband met de moeilijkheden, welke zich bij de inzameling van deze en vorige graansoorten hebben voorgedaan, heeft de Minister een commissie samengesteld voor het ontwerpen van een graaninzamelingswet, die een vlottere inzameling van volgende graanoogsten moet mogelijk maken.

Boter prijzen. De maximumprijs in den kleinhandel is eenigszins verhoogd: f 3,40 per K.G.

Boter. Aan producenten, ingeschreven bij een Rijksboterinzamelingskantoor, mag van hun eigen productie worden gelaten een hoeveelheid boter van ½ K.G. per gezin per week boven het gewone rantsoen.

Goedkoop rundvleesch. De aanvang der distributie van goedkoop rundvleesch is voorloopig uitgesteld.

Oude hennen en hanen. Het tijdvak, gedurende hetwelk het vervoer en de aflevering voor binnenlandsch verbruik van oude hennen en hanen is toegestaan, is verlengd van 15 September tot 1 October a.s.

Slachting voor eigen gebruik. Zij, die vergunning tot slachting verkrijgen, worden uitgesloten van de vleeschdistributie op den grondslag van 0,5 K.G. per persoon per week. Al het van deze slachtingen afkomstige vet moet overeenkomstig de bestaande voorschriften worden ingeleverd.

Vries- en koelruimte. De Minister van Landbouw, enz. heeft ingesteld een Rijkskantoor voor Vries- en Koelruimte (R.V.K.)

Wild en schadelijk gedierte. Aangezien in verband met de bestaande buitengewone omstandigheden doeltreffende maatregelen behorende te worden genomen tot voorkoming van schade aan gewassen door wild of schadelijk gedierte, geeft de Minister kennis, dat door hem voor bepaald aangegeven terreinen buitengewone machtigingen tot het schieten of op andere wijze bemachtigen van wild of schadelijk gedierte zullen verleend.

Beukennoten en beukolie. Een regeling is getroffen voor de verzameling van beukennoten, waarbij de algemeene leiding is opgedragen aan het Rijkskantoor voor Vleesch en Vetten. Vergoed zal worden 25 cts. per K.G. gave, rijpe noten, desgewenscht nog met 5 cts. verhoogd ten behoeve van particuliere bezitters van terreinen, terwijl die bezitters recht verkrijgen op den aankoop tegen kostprijs van ten hoogste 50 pCt. van de uit hun noten vervaardigde voederkoeken.

In verband hiermede is het voorts verboden beukennoten af te leveren en te verwerken of te gebruiken.

De geheele oogst van beukennoten wordt geschat op 2 à 2½ miljoen K.G., overeenstemmend met een olieopbrengst van 300.000 à 400.000 ton spijsolie.

Zonnebloemzaad. Het is verboden zonnebloemzaad af te leveren, te vervoeren, te verwerken of te doen verwerken en als voedermiddel voor dieren te gebruiken.

Beendermeel. Onder intrekking van de beschikking van 16 Februari j.l., waarbij maximumprijzen zijn vastgesteld voor beendermeel, en met wijziging der beschikking van 20 Aug. j.l. is bepaald, dat het verbod tot vervoer en aflevering van beendermeel slechts van toepassing zal zijn op het vervoer en de aflevering van dit artikel door beendermeel produceerende bedrijven. Onder beendermeel wordt in deze verstaan in stukken gebroken en/of gemalen beenderen, hetzij al of niet geheel of gedeeltelijk ontvet.

Kunstmeststoffen. Slechts een zeer klein gedeelte van de bestellingen op kunstmeststoffen voor den oogst 1919 kan worden geleverd. De kunstmest zal verdeeld worden onder die bestellers, die in 1918 rogge verbouwd hebben. Voor elke opgegeven H.A. rogge zal op niet meer mogen worden gerekend dan 50 K.G. stikstofmest en 100 K.G. phosphorzuurmest.

Fosforietmeel. Verboden is de aflevering en het vervoer van fosforietmeel, daaronder te verstaan tot poeder vermalen, in Nederland gevonden fosforzuurhoudende knollen.

Turf. Blijkens antwoord van den Minister van Landbouw op vragen van het Kamerlid Mr. van Doorn is de normale turfproductie hier te lande gelijk te stellen met circa 400.000 à 500.000 ton kolen, hetgeen overeenkomt met de productie van de Limburgsche mijnen van circa 1½ maand. Naar schatting is de productie van dit seizoen in de geregelde veenderijen 50 pCt. meer dan normaal en gelijk te stellen met ongeveer 650.000 ton kolen. De productie van turf en het geregeld vervoer worden zooveel mogelijk bevorderd.

Brandstoffen. Op de aanvullingsrantsoenen van groep A mag nog niets worden afgeleverd. Voor centrale verwarming mag vóór 1 October niet meer dan 25 pCt. worden verstrekt; hetzelfde geldt voor de groepen B, C en D. Groep C heeft den voorrang en krijgt 75 pCt. der normale behoefte, de beide andere zullen waarschijnlijk niet meer dan 60 à 65 pCt. van het oorspronkelijk vastgestelde rantsoen kunnen krijgen, dus 50 pCt. van de normale behoefte.

Bladeren van suiker- en voederbieten. Verboden is het vervoeren en het drogen van bladeren van suikerbieten en voederbieten.

Ooftboombladeren. Het bij beschikking van 20 Juni j.l. uitgevaardigde verbod van vervoer en verwerking van ooftboombladeren is niet van toepassing op het vervoer en de verwerking van noteboombladeren.

Stroo. Bij beschikking van 4 September is verboden het vervoer van stroo en zijn opnieuw maximumprijzen voor de verschillende strosoorten vastgesteld.

Bevordering aanleg van volkstuintjes. De Minister heeft de gemeentebesturen nogmaals gewezen op de wenschelijkheid om den aan-

leg van volkstuintjes zooveel mogelijk te bevorderen. De regeering is nu bereid om voor den aanleg van dergelijke tuintjes op nog te scheuren grasland, al of niet belast met scheurplicht, voor het jaar 1919 een subsidie te verlenen van f 250 per H.A., onder beding, dat het gemeentebestuur voor hetzelfde doel minstens f 100 per H.A. beschikbaar stelt.

Bouwmaterialen. De Rijkscommissie inzake den aanvoer en de distributie van bouwmaterialen, met uitzondering van ijzer, staal en hout (*Rijkscommissie voor Bouwmaterialen*) is opgeheven en in plaats daarvan ingesteld een Rijkskantoor voor Bouwmaterialen, gevestigd te Amsterdam, aan welks directie is toegevoegd eene Commissie van Advies.

Tabak. Het tabaksgewas van den oogst 1918 wordt door de Regeering in bezit genomen.

MAANDCIJFERS. RIJKSPOSTSPAARBANK.

JULI	1918	1917	1916
Inlagen	f 8.755.996	f 8.565.541	f 8.057.672
Terugbetalingen ..	7.582.168	5.966.882	5.458.246
Tegoed der inleggers op ultimo	225.786.992	212.892.954	194.747.523
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	30.821.650	27.623.250	26.072.150
Spaarbankboekjes: Aantal nieuw uitgegeven	11.893	10.300	10.404
Aantal geheel afbetaald	5.987	6.288	6.198
Aantal uitstaande op ultimo	1.792.487	1.748.816	1.713.641

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	Juni		Juli	
	1918	1917	1918	1917
<i>Staatsmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	45.692	29.011	41.056	36.702
„Emma”	58.847	33.498	50.844	42.828
„Hendrik”	14.568	—	13.995	—
Totaal	119.107	62.509	105.895	79.530
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	37.956	29.215	38.172	42.051
Mijn Laura en Vereniging	39.100	28.900	31.600	38.800
Oranje-Nassau mijnen	71.325	43.298	66.354	55.328½
Mijn Willem Sophie	20.163	16.863	19.500	14.500
Totaal	168.544	118.276	155.626	150.679½
Totaal generaal	287.651	180.785½	261.521	230.209½

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: uit bovenstaande cijfers blijkt, dat in Juli 1918 geproduceerd werd 261.521 ton, tegen 287.651 ton in Juni, of 26.130 ton minder (oorzaak: het heerschen van de z.g. „Spaansche griep” onder de mijnwerkers). Laat men de productie der staatsmijn „Hendrik” buiten beschouwing, dan werd in Juli 17.316½ ton méér geproduceerd dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN JUNI 1918.

(Ontleend aan de „Ingenieur”.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			Juni 1918.	Juni 1917.
Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen	f 2.256.296,—	f 2.903.704,—	f 5.225.370,—	f 4.607.259,— ¹⁾
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	2.362.090,—	1.509.465,—	3.934.004,—	3.569.292,— ¹⁾
Ned. Centr. Spoorwegmij.	224.012,—	201.338,—	432.890,—	383.411,— ¹⁾
Noord-Br.-Duitsche Spoorwegmij.	26.443,—	35.145,—	68.759,—	118.436,— ¹⁾
Hollandsche Buurtspoorwegen	9.152,03½	10.428,35½	21.486,12	17.318,20½
Dedemsvaartsche Stoomtramwegmaatschappij..	12.851,23	22.716,60	36.629,50	27.394,68½
Tramw.mij. „de Meijerij”	—	—	32.059,38½	19.976,77
Zuid-Nederl. Stoomtramweg-maatschappij	18.446,65½	19.081,41½	38.519,83	25.958,69
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	49.066,44½	42.126,70	101.648,11½	84.403,42½
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	—	—	144.047,55	115.065,03½
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	24.210,33	15.635,62	43.514,59½	32.820,41
Gemeentetram te Amsterdam	585.812,89	—	585.812,89	465.927,47
Haagsche Tramwegmaatschappij	324.977,69½	—	326.198,33½	279.287,59
Rotterdamsche Electr. Tramwegmaatschappij..	271.980,79	—	271.980,79	228.729,18½
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	—	—	600.000,—	650.649,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	20.000,—	27.400,—
lijn Soerabaja—Krian	—	—	59.500,—	53.200,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch..	—	—	389.800,—	372.200,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	—	—	275.800,—	264.400,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	88.700,—	102.000,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo	—	—	9.900,—	7.600,—
Kediri Stoomtramwegmaatschappij	—	—	59.200,—	—
Malang Stoomtramwegmaatschappij	—	—	80.500,—	—
Deli-Spoorwegmaatschappij	—	—	488.000,—	411.018,—

Nagekomen over Mei 1918.

Staatsspoorwegen in Ned. Indië				
I. Staatsspoor- en Tramwegen op Java ..	f 1.472.072,—	f 1.921.756,—	f 3.575.518,—	f 3.470.851,—
II. Spoorweg ter Sumatra's Westkust	62.659,—	52.645,—	124.259,—	106.568,—
III. Tramwegen in Zuid-Sumatra				
a. Palembanglijn	14.109,—	19.710,—	34.589,—	15.534,—
b. Lamponglijn	7.598,—	4.157,—	12.626,—	9.517,—
IV. Atjeh Stoomtram	64.734,—	44.766,—	113.292,—	94.426,—

1) Definitieve opgave.

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in de „Ingenieur” ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek” ontleend.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	14 September 1918	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15		3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bank Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " " '15		4 " " '14
Bank Vrsch. in R.C. 5 1/2 " " 19 Aug. '14		5 " " '14
Bank van Engeland 5 " " 7 Apr. '17		3 " " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank 5 " " 23 Dec. '14		4 " " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk 5 " " 21 Aug. '14		3 1/2 " " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk. 5 " " 12 Apr. '15		4 " " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem. 5 " " 9 " '15		5 " " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk. 7 " " 20 Mrt. '18		4 1/2 " " 6 " '14
Bank v. Noorwegen 6 " " 14 Dec. '17		4 1/2 " " 11 " '14
Zwitserse Nat. Bk. 4 1/2 " " 31 " '14		3 1/2 " " 19 " '14
Bank van Spanje.. 4 " " 22 Mrt. '17		4 1/2 " " —
Bank van Italië.. 5 " " 10 Jan. '18		5 " " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y. 3 1/2-4 1/2		—
Javasche Bank.... 3 1/2 " " 1 Aug. '09		3 1/2 " " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
14 Sept. '18	2 1/2 1)	3 1)	3 17/32	4-5/8	—	5 1/4-6 1)
9-14 S. '18	2 1/2-3	3	3 17/32	4-5/8	—	5 1/4-6
2-7 S. '18	2 1/4-3	2 3/4-3	3 17/32	4-5/8	—	5 1/2-6
26-31 A. '18	2-1/4	2 1/2-3/4	3 17/32	4-5/8	—	5 1/4-6
10-15 S. '17	1 1/2-7/8	2 1/2	4 3/8-1 1/2	4-5/8	—	4-5 1/2
11-16 S. '16	1	1 1/2	5 10/32	4-5/8	—	1 1/2-3
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 1/4	1 1/4-2 1/2

1) Noteering van 13 September.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De reeds op den laatsten dag der vorige berichtswEEK ingezette daling van de wisselkoersen maakte de eerste twee dagen dezer week snel verderen voortgang. Deze daling bleek echter voor de entente-wissels weder even overdreven, als de vorige week de stijging geweest was, zoodat een niet onbelangrijke verbetering kon intreden en voor Londen b.v. 9,81 genoteerd werd, nadat voor 9,60 was afgedaan. Markten en Kronen waren eveneens later iets beter, maar de stijging bleef hierbij van veel bescheidener afmeting. Voor de neutrale wissels was geen bepaalde richting te bemerken. Dan eens iets vaster en dan weder wat flauwer, bleven de koersen tamelijk wel op dezelfde hoogte.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Pe- ters- burg 1)	New York 1)
9 Sept. 1918..	9.92	38.25	31.47 1/2	17.20	—	2.07 1/2
10 " 1918..	9.65	36.90	31.35	17.10	—	2.03
11 " 1918..	9.70	37.15	31.45	17.15	—	2.04
12 " 1918..	9.81	37.40	31.55	17.30	—	2.05 1/2
13 " 1918..	9.79	37.50	31.57 1/2	17.30	—	2.05 1/2
14 " 1918..	9.81	37.55	31.55	17.25	—	2.05 3/4
Laagste d. w. 1)	9.60	36.80	31.25	17.—	—	2.03
Hoogste " " 1)	9.97	38.50	31.85	17.60	—	2.09 1/2
7 Sept. 1918..	9.95	38.25	31.95	17.60	—	2.09 1/2
30 Aug. 1918..	9.33	35.95	31.22 1/2	17.50	—	1.95 3/4
Muntpariteit..	12.10 1/2	48.—	59.26	60.41	1.28	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiantia 1)	Zwitser- land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
9 Sept. 1918	70.25	63.35	64.80	46.50	48.—	99 1/2-100 1/2
10 " 1918	69.70	62.75	64.20	46.—	47.75	99 1/2-100 1/2
11 " 1918	69.50	62.50	64.20	46.55	47.50	99 1/2-100 1/2
12 " 1918	69.70	62.60	64.10	46.75	47.75	99 1/2-100 1/2
13 " 1918	69.90	62.90	64.15	46.60	48.—	99 1/2-100 1/2
14 " 1918	69.80	62.70	63.90	46.60	48.25	99 1/2-100 1/2
L'ste d. w. 1)	69.20	62.15	63.80	45.90	46.—	99 1/2
H'ste " " 1)	70.50	63.40	64.85	46.85	48.50	100 1/2
7 Sept. 1918	69.40	63.25	64.25	46.75	49.25	99 1/2-100 1/2
30 Aug. 1918	68.60	60.70	61.60	45.80	47.—	99 1/2-100 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
14 Sept. 1918	4.76.50	5.48	nom.	48 1/4
Laagste d. week..	4.76.50	5.47	nom.	47 1/4
Hoogste " " ..	4.76.60	5.49	nom.	48 1/2
7 Sept. 1918	4.76.60	5.49	nom.	47
31 Augustus 1918	4.76.60	5.48	nom.	50 1/4
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings- eenheden	21 Aug. 1918	30 Aug. 1918	Tijdsperk 31 Aug.—5 Sept. 1918		5 Sept. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 13/32	97 13/32
B. Aires	d.p.gd.pes.	50 7/8	50 3/4	50 1/4	51 1/2	51
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6	1/6 1/16	1/6 1/32
Hongkong ..	id. p. \$	3/5 3/4	3/6 1/4	3/6 1/4	3/6 3/4	3/6 3/4
Lissabon	d.p.escudo	30	29 7/8	29	30 1/4	29 1/2
Madrid	Peset. p. £	19.34	20.29	20.24	20.38	20.33
Montevideo..	d.p.peso	62 1/2	63	62 3/8	63 1/2	62 7/8
Montreal....	\$ per £	4.86 1/8	4.85 3/4	4.85 1/2	4.86 1/8	4.85 3/4
R.d.Janeiro...)	d.p.milr.	12 15/16	12 3/8	12 1/2	12 5/16	12 5/16
Rome	Lires p. £	35.94	30.31 1/2	30.25	30.37 1/2	30.31 1/2
Shanghai ..	sh/d.p.tael	4/10	5	5	5	5
Singapore ..	id. p. \$	2/3 29/32	2/3 29/32	2/3 29/32	2/3 29/32	2/3 29/32
Valparaiso 1)	d.p.pap.p.	16 15/32	16 7/16	16 7/16	16 21/32	16 3/8
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/3 1/16	nom.	2/2 7/8	2/3 1/2	2/3 1/4

1) Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
14 Sept. 1918.....	49 1/2	101 1/8	
7 " 1918.....	49 1/2	101 1/8	
31 Aug. 1918.....	49 1/2	101 1/8	
24 " 1918.....	49 1/2	101 1/8	
17 " 1918.....	48 13/16	99 3/8	
15 Sept. 1917.....	51 1)	100 1/2	
16 Sept. 1916.....	32 1/2	68 1/4	
20 Juli 1914.....	24 15/16	54 1/8	

1) Noteering van 14 Sept.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schat- kistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 p.Ct. Schuld- brieven	Credit Diverse reken. 1)
12 Sept. 1918..	1.680	43.100	60.300	14.447	85.864
5 " 1918..	1.599	43.100	60.300	14.405	85.750
29 Aug. 1918..	1.300	43.100	60.300	14.342	82.449
22 " 1918..	1.075	43.100	60.300	14.313	82.263
15 " 1918..	1.002	43.100	60.300	14.308	82.145

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiwissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatkistbiljetten, in hoofdzaak garantiwissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 14 September 1918.

Activa.

Binnenl. Wis-	H.-bk. f 85.435.668,76 1/2		
sels, Prom.,	B.-bk. „ 93.482,63		
enz. in disc.	Ag.sch. „ 13.728.608,65 1/2	f	99.257.760,05
Papier o. h. Buitenl. in			
disconto	—		
Idem eigen portef. f	7.758.162,—		
Af: Verkocht, maar voor			
de bk. nog niet afgel. „	—		7.758.162,—
Beleeningen			
incl. vrsch.	H.-bk. f 56.279.729,20 1/2		
in rek.-crt.	B.-bk. „ 4.854.000,94		
op onderp.	Ag.sch. „ 40.914.925,06		
	f 102.048.655,20 1/2		
Op Effecten	f 100.284.155,20 1/2		
Op Goederen en Spec. „	1.764.500,—		102.048.655,20 1/2
Voorschotten a. h. Rijk			13.363.475,64 1/2
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud	f 83.489.755,—		
Muntmat., Goud ..	„ 624.204.805,70		
	f 707.694.560,70		
Munt, Zilver, enz. „	7.988.135,70 1/2		
Muntmat., Zilver ..	—		715.682.696,40 1/2
Effecten			
Bel. v. h. Res. fonds. f	5.041.969,32		
id. van 1/8 v. h. kapit. „	3.894.261,18		8.936.230,50
Geb. en Meub. der Bank			1.770.000,—
Diverse rekeningen			102.762.595,01 1/2
			f 1.051.579.574,82

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefonds	„	5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop	„	954.057.315,—
Bankassigatiën in omloop	„	1.512.838,34 1/2
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk	f	—
Van anderen	„	66.047.725,54 1/2
		66.047.725,54 1/2
Diverse rekeningen	„	4.882.293,37
		f 1.051.579.574,82
Beschikbaar metaalsaldo	f	510.660.602,14
Op de basis van 2/3 metaaldekking	„	306.337.026,36
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop		
dan waartoe de Bank gerechtigd is ..	„	2.553.303.010,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

		<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's	10.048.442,45		
Buitenlandsche wissels			1.027.941,—
Beleeningen			2.662.100,71
Goud	257.575,83 1/2		
Zilver	29.307,94 1/2		
Bankbiljetten	260.180,—		
Part. Rek.-Crt. saldo's	6.437.744,50 1/2		

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
14 Sept. 1918	707.695	7.988	954.057	67.561
7 „ 1918	707.437	7.959	953.797	61.104
31 Aug. 1918	709.316	7.953	946.392	46.733
24 „ 1918	707.424	7.953	922.122	69.883
17 „ 1918	706.089	7.861	922.377	60.996
10 „ 1918	706.419	7.867	919.104	56.560
3 „ 1918	713.251	7.860	927.020	53.851
27 Juli 1918	715.123	7.793	909.750	78.846
20 „ 1918	715.258	7.729	910.655	77.111
13 „ 1918	717.388	7.741	920.180	65.569
6 „ 1918	717.518	7.690	926.054	60.354
29 Juni 1918	717.559	7.692	927.335	50.546
22 „ 1918	717.645	7.638	902.474	69.158
15 Sept. 1917	676.780	7.310	787.108	82.835
16 Sept. 1916	587.373	7.000	678.243	146.374
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
14 Sept. 1918	99.258	80.000	102.049	510.661	70
7 „ 1918	89.209	70.000	104.711	511.685	70
31 Aug. 1918	75.116	57.000	104.715	517.884	72
24 „ 1918	72.204	55.000	100.660	516.194	72
17 „ 1918	64.448	47.000	101.787	516.473	73
10 „ 1918	61.395	43.000	101.508	518.330	73
3 „ 1918	51.430	32.000	110.082	524.086	74
27 Juli 1918	52.139	32.000	112.300	524.319	73
20 „ 1918	44.854	23.000	114.844	524.526	73
13 „ 1918	34.101	11.000	115.627	527.036	74
6 „ 1918	41.994	17.000	119.042	526.981	74
29 Juni 1918	43.817	18.000	122.089	528.725	74
22 „ 1918	43.960	18.000	119.558	530.001	75
15 Sept. 1917	52.451	42.000	71.095	509.039	79
16 Sept. 1916	106.348	89.500	62.736	428.547	72
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	7 Sept. 1918	14 Sept. 1918
Aan schatkistpromessen..	f 207.460.000,—	f 217.460.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst „	70.000.000,—	80.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	78.695.000,—	78.695.000,—
Aan zilverbons	62.727.836,—	63.530.922,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
7 Sept. 1918.....	***	***		258.300
31 Aug. 1918.....	***	***		257.700
15 Juni 1918.....	102.310	13.939	189.748	67.541
8 „ 1918.....	101.357	15.292	190.304	64.362
1 „ 1918.....	100.863	15.735	185.897	68.287
8 Sept. 1917.....	82.039	17.841	176.502	47.135
1 Sept. 1916.....	69.085	24.716	149.637	56.224
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
7 Sept. 1918		133.900		***	64.800	***
31 Aug. 1918		133.500		***	64.800	***
15 Juni 1918	8.260	23.159	73.271	24.391	64.911	45
8 „ 1918	8.041	23.028	70.267	23.844	65.887	46
1 „ 1918	7.737	26.324	69.586	24.956	65.925	46
8 Sept. 1917	7.748	31.683	60.195	26.967	55.497	45
9 Sept. 1916	6.749	35.485	65.460	7.486	52.629	46
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.**SURINAAMSCHE BANK.**

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen ¹⁾
29 Juni 1918 ..	691 ²⁾	1.474	842	1.168	671
22 „ 1918 ..	680 ³⁾	1.405	811	1.163	611
15 „ 1918 ..	674 ⁴⁾	1.363	853	1.134	606
8 „ 1918 ..	664 ⁵⁾	1.408	802	1.124	598
30 Juni 1917 ..	766	1.201	1.015	886	668
1 Juli 1916 ..	797	1.012	730	957	561
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.²⁾ Hiervan zilverbons 39 dz. gld.³⁾ Idem 51 dz. gld.⁴⁾ Idem 58 dz. gld.⁵⁾ Idem 60 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN:

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
11 Sept. 1918	70.703	59.056	***	***	***
4 " 1918	69.933	58.597	***	***	***
28 Aug. 1918	69.545	57.813	267.844	28.500	245.822
21 " 1918	68.665.	56.749	267.005	28.500	244.359
12 Sept. 1917	54.235	40.534	176.090	28.500	149.032
13 Sept. 1916	54.696	36.121	130.961	28.500	98.915
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-percentage 1)
11 Sept. '18	64.644	98.393	36.127	138.924	30.098	17,20
4 " '18	58.166	98.886	37.012	131.725	29.785	17,65
28 Aug. '18	59.454	99.253	34.918	136.110	30.382	17,76
21 " '18	58.422	98.951	33.698	135.996	30.366	17,90
12 Sept. '17	57.767	92.150	42.950	121.346	32.151	19,61
13 Sept. '16	42.188	94.460	59.147	96.383	37.025	23 ³ / ₄
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ³ / ₈

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-percentage 1)
7 Sept. 1918	2.466.906	2.348.268	2.228.594	14.104.684	33
31 Aug. 1918	2.467.144	2.348.099	2.172.466	13.639.098	35
23 " 1918	2.467.833	2.348.046	1.990.788	13.111.329	34
15 " 1918	2.467.833	2.347.761	1.928.371	12.929.725	34
7 Sept. 1917	2.504.109	2.403.578	707.062	9.433.242	34
7 Sept. 1916	2.493.482	2.469.699	373.872	7.175.105	40
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Cr.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Sept. 1918	16.999.374	8.702.566	10.615.800	2.215.000
31 Aug. 1918	17.674.154	9.432.051	10.534.600	2.158.800
23 " 1918	15.958.496	8.154.768	10.028.400	1.974.300
15 " 1918	15.967.678	8.123.942	9.885.000	1.911.800
7 Sept. 1917	10.999.964	5.514.475	5.945.500	693.000
7 Sept. 1916	7.142.220	2.877.896	2.138.600	339.000
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. aid. Staat
12 Sept. '18	5.436.899	2.037.108	319.740	1.648.461	18.000.000
5 " '18	5.436.150	2.037.108	320.175	1.656.453	3.277.166
29 Aug. '18	5.435.382	2.037.108	320.498	1.576.683	19.150.000
22 " '18	5.434.831	2.037.108	319.173	1.572.721	19.150.000
13 Sept. '17	5.315.715	2.037.108	259.516	714.940	11.300.000
14 Sept. '16	4.821.600	—	338.278	703.920	8.500.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren.	Rek. Cr. Staat
	812.269	1.061.895	818.856	29.763.683	3.089.989	354.318
892.479	1.063.569	823.256	29.727.389	328.503	181.140	
903.937	1.064.845	816.288	29.433.966	3.777.306	298.569	
8.871.123	1.066.088	829.814	29.423.826	3.715.699	162.078	
546.973	1.165.469	1.106.468	20.837.170	2.629.378	14.869	
381.305	1.393.858	1.171.957	16.602.659	2.146.358	206.938	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Cr. saldi
12 Sept. '18	1.130.276	99.963	480.000	102.329	1.446.174	357.283
5 " '18	1.067.209	99.936	480.000	97.835	1.405.292	330.591
2 " '18	1.068.487	99.818	480.000	100.402	1.405.289	334.415
22 Aug. '18	1.070.113	99.764	480.000	95.270	1.408.223	328.012
13 Sept. '17	433.983	90.180	480.000	101.758	1.011.364	84.454
14 Sept. '16	336.769	71.524	480.000	47.690	787.297	141.035

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
26 Juli '18	1.974.200	945.783	11.628	55.129	1.870.835
19 " '18	1.975.448	974.945	15.496	55.647	1.829.045
12 " '18	1.960.052	997.560	15.529	55.932	1.813.425
5 " '18	1.959.110	996.608	16.272	56.053	1.791.569
27 Juli '17	1.362.263	443.260	52.500	51.789	534.015

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekking-percentage 1)	Percent. Goud-dekking circulatie
26 Juli '18	1.507.425	2.181.262	76.441	63,4	50,6
19 " '18	1.409.278	2.225.268	76.383	63,9	53,3
12 " '18	1.378.346	2.194.074	76.324	61,9	55,0
5 " '18	1.288.729	2.143.184	76.163	65,3	55,6
27 Juli '17	333.556	1.425.850	57.825	74,6	83,0

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
19 Juli '18	717	12.399.398	1.162.111	10.935.252	1.408.734
12 " '18	713	12.561.057	1.142.726	11.258.595	1.410.345
5 " '18	696	12.459.708	1.079.196	11.048.921	1.383.546
28 Juni '18	681	12.322.121	1.243.680	11.337.485	1.360.152
21 " '18	695	12.422.617	1.147.421	11.203.532	1.369.809

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 16 September 1918.

Op het oogenblik, waarop dit overzicht der effectenbeurzen geschreven wordt, is uit den aard der zaak nog geen enkele invloed op de internationale beurzen, uitgaande van de Oostenrijksche vredes-nota, te releveeren. Wel was het in de voorafgaande weken, alsof men allerwegen wel een „Ahnung” had van bijzondere maatregelen, die spoediger tot den vrede zouden moeten leiden, dan langs den militairen weg mogelijk scheen, doch, indien men al reeds stappen verwachtte, die van de zijde der Centrale Mogendheden zouden uitgaan, zoo zag men deze over het algemeen thans nog niet tegemoet. November of December schenen de aangewezen maanden hiervoor te zijn, in welke periode de krijgsverrichtingen aan het Westfront vermoedelijk toch reeds sterke belemmeringen zouden hebben te ondergaan uithoofde van de weersgesteldheid en waarbij derhalve een beter overzicht over den voorloopigen stand der beide oorlogvoerende groepen verkregen zou kunnen worden.

Thans zal afgewacht moeten worden, welke gevolgen de nieuwe stappen van Oostenrijk met zich zullen voeren. Volgens de voorloopige persuitingen van Duitsche zijde schijnt het, alsof hier een poging om tot den vrede te komen, door Oostenrijk *alleen* ondernomen is; latere publicaties zullen echter de juistheid van een dergelijke opvatting eerst kunnen bewijzen.

Voorloopig gaat inmiddels de geweldige worsteling aan het Westfront ononderbroken voort. De Amerikaansche legers zijn thans met volle kracht in het geding gekomen en hebben, zelfstandig optredende, reeds aanmerkelijke vorderingen gemaakt. De weerslag van dit optreden is op de beurs te New York dan ook wel te herkennen geweest, in dien zin, dat de koersreacties, die anders ongetwijfeld vrij groote verhoudingen aangenomen zouden hebben, thans of tot een minimum beperkt bleven, of de plaats ruimden voor eenige verbetering.

Voor de koersteruggangen bestond alleszins aanleiding. Het oogstrapport per 1 September heeft een ongunstigen indruk gemaakt. Het standcijfer voor mais is sinds den eersten Augustus met 9 punten verminderd, hetgeen een geringere opbrengst van 317 miljoen bushels beteekent. Thans wordt een totaal-oogst van 2672 miljoen bushels gtaxeerd, derhalve ongeveer 500 miljoen bushels minder dan het vorig jaar. De taxaties voor tarwe luiden weliswaar iets gunstiger, (een geschatte opbrengst van 893 miljoen bushels zou aanmerkelijk boven de beide voorgaande jaren uitgaan), doch zij blijven in ieder geval verre achter de jaren 1914 en 1915. In het gunstigste geval kan hier dus slechts van een middelmatigen oogst worden gesproken.

Naast deze beschouwingen traden de vooruitzichten op hooge belastingen voor de naamloze vennootschappen en op creditbeperking voor beurs-transacties sterk op den voorgrond met een neerdrukkende tendens. Bij den verderen voortduur van den oorlog heeft ook de Unie der Vereenigde Staten in steeds sterker mate rekening te houden met de voorziening in de financieele behoeften, ook voor zoover deze betrokken is bij de internationale politiek. Dit laatste is wel sterk uitgekomen door de stijging van den wisselkoers op Frankrijk, welk land thans groote voorzieningen moet treffen voor de approviandeering van de Amerikaansche legers e.d., waardoor langzamerhand de betalingsbalans Amerika-Frankrijk ten gunste van laatstgenoemd land is gekeerd.

Toch, als gezegd, was de houding van de beurs te Wallstreet als geheel niet ongunstig. De maandstaat van uitgevoerde orders der United States Steel Corporation wakte, ondanks den teruggang van het aantal bestellingen, geen onrust, terwijl ook het jaarverslag der Marinetrust, niettegenstaande de vrij geringe afschrijvingen en reserves, geen verkoopen van de betrokken aandelen naar voren riepen. Het nieuws uit Europa moet dan ook hier als overwegend worden beschouwd.

Te Parijs hebben de voorvallen van de laatste weken een veel hoopvoller stemming geschapen, dan in een reeks van maanden het geval is geweest. Zelfs heeft de Minister van Financiën in den verbeterden militairen toestand aanleiding gevonden een zinspeling te maken op de eventuele doorvoering van een vierde Fransche oorlogsleening. In verband hiermede is het interessant op te merken, hoe verschillende financieele organen op dit vooruitzicht reageeren, vooral met betrekking tot de houders van Russische obligaties en coupons. Naar men weet, zijn de credieten tot betaling door den Franschen Staat van de vervallen coupons steeds door het Parlement goedgekeurd; de verzilvering zelve echter is sinds den aanvang van het loopende

jaar practisch achterwege gebleven. Men brengt thans in sommige financieele kringen het plan naar voren bij de doorvoering van een vierde Fransche oorlogsleening houders van Russische stukken zekere voordeelen te verschaffen, door b.v. hun bezit tot een nader vast te stellen koers in betaling te nemen. Dit zou ongetwijfeld neerkomen op een koopen door den Franschen Staat van de betrokken waarden en deze maatregel zal dan ook vermoedelijk niet zonder meer worden toegepast.

De omzetten aan de beurs zijn iets levendiger geworden, hoewel de handel in zijn vollen omvang nog steeds belemmerd wordt door de uitstедigheid van tal van beursbezoekers en vermogende particulieren. De koersen der meeste fondsen zijn echter desondanks aanmerkelijk gestegen; vooral voor Fransche rente bestond groote vraag, waartegenover bijna geen materiaal werd gesteld.

Te Londen hebben, behalve de militaire voorvallen aan het Westfront, de aankondigingen van groote emissies op bankgebied levendige discussies naar voren geroepen. De grootste dezer uitgifte is tot dusverre wel die der London, Joint City and Midland Bank, welke instelling 400.000 aandelen ad £ 2.10.— nominaal aanbiedt, tot den prijs van £ 5.— per aandeel. Zij gaat hiertoe over, alleen tot versterking van haar bedrijfskapitaal. Hoe noodig dit is geworden, bewijst wel een beschouwing van de verhouding, waarin de bedrijfskapitalen der groote Engelsche Banken staan tot het totaal der haar toevertrouwde deposito-gelden. Bij Lloyd's Bank is deze verhouding nog de beste en zelfs hier bedragen de kapitalen plus reserves slechts 7,4 pCt. van het totaal aan deposito's. Na de hier bedoelde emissie van Sir Edward Holden's instelling zal dit percentage bij de London Joint City and Midland Bank slechts 5,5 pCt. belopen.

Ongetwijfeld zullen verdere emissies thans volgen, niet slechts omdat de aandacht thans gevallen is op de hier genoemde ongunstige verhoudingen, doch meer nog, wijl het karakter van het Engelsche bankwezen gedurende den oorlog principieele wijzigingen heeft ondergaan. In plaats van de vroeger verleende credieten op korten termijn, worden thans faciliteiten voor zeer langdurige perioden gevraagd, voornamelijk door de intensief werkende industrie, en waar deze credieten voor een goed deel uit de deposito's gevonden moeten worden, spreekt het van zelf, dat men naar middelen moet omzien, om de liquiditeit der bankinstellingen te behouden en uit te breiden. Men rekent er dan ook op, dat de gezamenlijke te verwachten emissies een hoog cijfer zullen bereiken; men taxeert het benodigde bedrag op ten minste 150 miljoen Pond Sterling.

De beurs is zeer vast van toon geworden, speciaal voor scheepvaartwaarden. In deze laatste rubriek is een zeer opvallende koersbeweging gaande geweest, te opvallender, omdat de inkomsten der reederijen vermoedelijk sterk bij het voorgaande jaar ten achter zullen blijven, ondanks het feit, dat de z.g. „Blauwboek-vrachttarieven”, d.z. de officieel vastgestelde maximum vrachtprijzen, onlangs niet onaanzienlijk zijn verhoogd. In beurskringen schrijft men de interesse voor scheepvaartwaarden dan ook toe aan fusieplannen tusschen de groote Engelsche reederijen, onder leiding van de Peninsular & Oriental Steamship Company. Voor deze samensmelting zouden dan in aanmerking komen de Cunard Line, de Furness Withy, de Royal Mail en de P. & O. Hoewel de president der laatstgenoemde Mij. thans categorisch heeft doen verklaren, dat bij zijn Vennootschap geen plannen bestaan tot fusie met de Cunard en de Furness Withy over te gaan, blijven de geruchten circuleeren en worden thans weder andere ondernemingen genoemd, die voor samensmelting in aanmerking zouden kunnen komen.

Te Berlijn heeft, ondanks de ongunstige wending voor de Duitsche oorlogvoering, een geanimeerde stemming ter bezee de overhand gehouden. Voor petroleumwaarden echter bestond eenig aanbod, eensdeels in verband met juist ontdekte misleidende praktijken op het gebied van emissies van petroleumwaarden, anderdeels als gevolg van de in Roemenië voorgestelde oorlogswinstbelasting. Als oorlogswinsten gelden de inkomsten sedert 1 Januari 1915, die méér bedragen dan het gemiddelde per jaar over de drie voorafgaande jaren. Het te heffen percentage loopt van 1 tot 50 pCt.

In de eerste plaats worden hierdoor natuurlijk de petroleum-maatschappijen getroffen en dit heeft het aanbod der betrokken aandelen in de hand gewerkt. Daarenboven deden zich ook enkele onverkwalijkelijke bijzonderheden voor met betrekking tot misleiding op het gebied van petroleumontginning, die weliswaar in geen enkel verband stonden tot de groote en bekende maatschappijen, doch die

toch niet nalieten, een zekeren drukkenden invloed uit te oefenen. Eenige firma's in Hamburg n.l. hadden onderschands aandelen in petroleum-maatschappijen geplaatst, waarvan later bleek, dat het slechts waardelooze terreinen betrof. Weliswaar was het recht tot exploratie dezer terreinen verkregen, doch er bestond niet de allerminste kans, dat ooit petroleum zou worden gevonden. De directie en commissarissen dezer gefingeerde ondernemingen zijn thans afgetreten en ongeacht de gevolgen, die bij rechterlijke beslissing nog kunnen komen, is een groot deel van het publiek weder eens de dupe van minder scrupuleuze personen geworden.

Van de overige fondsen dienen hier Montaanwaarden te worden gereleveerd, die haar stijgende lijn blijven volgen en aandelen in electriciteitsondernemingen, die eveneens sterk gevraagd waren. Buitenlandsche, in Ponden Sterling luidende staatsfondsen, waren iets aangeboden, met uitzondering van Japanners en Argentijnen.

Te o n z e n t is de stemming gedurende de gansche achter ons liggende berichtperiode van een verrassend optimisme geweest. Het was, alsof men aan onze beurs gevoelde, dat er groote gebeurtenissen op til waren. Dit kwam niet zoozeer tot uiting in de afdelingen voor *staatsfondsen* en beleggingswaarden, dan wel in de locale markten. Eerstgenoemde waren wel vast van toon, doch zonder bijzondere momenten, die releveering noodzakelijk maken. Integendeel was op sommige dagen zelfs nogal aanbod te bespeuren, in verband met de elkander voortdurend opvolgende belangrijke emissies van gemeenten en provincies.

Buitenlandsche soorten bleven bij voortdoring gezocht, zonder dat hierin nochtans omzetten van groote betekenis tot stand kwamen.

	10 Sept.	13 Sept.	16 Sept.	Rijzing of daling.
4 1/2 % Ned. W. Sch. 1916	92 3/4	91 3/4	91 1/2	— 1/4
4 % „ „ „ 1916	85	84 9/16	85	
3 1/2 % „ „ „	78	77 1/4	77 1/2	— 1/2
3 % „ „ „	68 3/8	67 7/8	68 1/8	— 1/2
2 1/2 % Cert. N. W. S.	57 7/8	57 1/4	57 3/8	— 1/2
5 % Oost-Indië 1915	96 1/8	96 3/8	96 1/8	
4 % Hongarije Goud	35 5/8	35 3/8	35 5/8	
4 % Oostenr. Kronrente	27 1/2	27 3/8	29 9/16	+ 2 1/16
5 % Rusland 1906	30	30 9/16	30	
4 1/2 % Iwagorod Dombro	23 1/4	23 1/4	22 3/4	— 1/2
4 % Rusland Cons. 1880	25 15/16	24 3/4	24 9/16	— 1 3/8
4 % Rusl. bij Hope & Co.	25 3/4	25	25 1/2	— 1/4
4 % Servië 1895	33	38	38	+ 5
4 1/2 % China Goud 1898	57 3/4	57 3/4	57 3/4	
4 % Argentinië Buitentl.	56	56 1/4	56 1/2	+ 1/2
5 % Brazilië 1895	58 1/4	57 7/8	58 3/8	+ 1/8
5 % „ 1913	56 7/8	57	57	+ 1/8

Geheel anders was het echter gesteld met de markten voor de inheemsche waarden. Ondanks de zeer pessimistische persbeschouwingen en uitspraken van deskundigen omtrent de naaste toekomst van de *rubbermarkt*, konden de betrokken fondsen alle, zelfs vóór het bekend worden van de Oostenrijksche vredes-nota, aanmerkelijk in prijs montereen. Voor een zeer groot deel was echter hier de technische positie van de markt de oorzaak van de gewijzigde tendens. Voortdurend werden in rubberwaarden groote baisse-posities opgebouwd en iedere reactie in den koers der aandelen was een aanleiding om deze posities uit te breiden. Het gevolg hiervan was, dat de markt uiterst gevoelig was geworden voor ieder bericht of gerucht en het is dan ook begrijpelijk, dat de aanhoudende vaste stemming voor de overige afdelingen de gedachte aan iets onnaspeurlijks deed geboren worden, waardoor verschillende contramine-posities reeds langzamerhand tot afwikkeling werden gebracht. Het geheele niveau van de rubberafdeling kon hierdoor flink montereen. Heden maakte deze stemming verderen voortgang; dat het voorts vooral rubberwaarden waren, die voor aankopen thans geschikt werden geacht, kan hierin zijn verklaring vinden, dat de vrede juist voor deze soorten veel betere tijden zal kunnen brengen.

Doch ook de *scheepvaartmarkt* bewoog zich in stijgende lijn. Nadat de Indische soorten aanvankelijk het meest gefavoreerd waren, werd de aandacht gevestigd op aandelen Holland-Amerika Lijn en Kon. Nederlandsche Stoomboot-Mij. in verband met de aandacht, die gevallen was op de groote inkomsten, die deze reederijen uit de huurprijzen der gerequireerde schepen betrekken. Dit had als vanzelf weder een terugslag op de overige soorten, zoodat de gansche afdeling de berichtperiode verlaat in een uiterst geanimeerde tendens.

	10 Sept.	13 Sept.	16 Sept.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	416 1/2	422 1/8	437	+ 20 1/2
„ „ „ gem. eig.	396 1/2	405	412 1/2	+ 16
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	292 1/2	292 1/2	290	— 2 1/2
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	179 1/2	175	175	— 4 1/2
Hollandsche Stoomboot-Mij.	231 1/4	229 1/2	233	+ 1 5/4
Java-China-Japan-Lijn	332 1/2	332 1/2	339 1/4	+ 6 3/4
Kon. Hollandsche Lloyd	184 1/2	183 1/2	188 1/4	+ 3 3/4
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	253 3/4	256 3/4	266 1/4	+ 12 1/2
Kon. Paketvaart-Mij.	281 1/2	242 1/4	282 1/2	+ 1
Maatschappij Zeevaart	360	360	369 1/4	+ 9 1/4
Nederl. Scheepvaart-Unie	272 1/8	272	275 3/4	+ 3 3/8
Nievelt Goudriaan	570	561	561	— 9
Rotterdamische Lloyd	286 3/4	289	301 1/4	+ 14 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	399	398	395	— 4
„ „ „Nederland”	285 1/2	285 1/4	290	+ 4 1/2
„ „ „Noordzee”	224	230 1/2	236 1/8	+ 12 1/8
„ „ „Oostzee”	402	388 1/2	397 1/2	— 4 1/2

De vredesverwachtingen hebben daarentegen niet veel uitwerking gehad op *cultuur- en petroleumwaarden*. Althans tot dusverre; het is inmiddels zeer goed mogelijk, dat het publiek, in herinnering aan de vredesvoorstellen van Deutsche zijde in December 1916, wijselijk nog enigszins sceptisch blijft en zich niet wil overgeven aan een zoechte hoop op vrede, die later wellicht weder zal worden verijdel. In deze stemming is eenige terughouding zeer goed te verklaren en hierdoor ook weder de aarzelande verbetering, die voor de hiergenoemde waarden ontstond. Wel waren aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” en Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden hooger in prijs, doch van grooten omvang kon de verbetering toch niet worden genoemd.

Voor *petroleumwaarden* was eenige vermoeidheid waar te nemen, vooral met betrekking tot aandelen Koninklijke Petroleum-Maatschappij. Dit was echter zeer goed te verklaren, na de zeer opgewekte stemming van de laatste weken; eenige winstnemingen waren dan ook in deze markt wel te onderscheiden. Aandelen Geconsolideerde en Orion waren, in overeenstemming met de tendens van de andere afdelingen ter beurze iets beter in prijs, doch werden enigszins beïnvloed door de berichten omtrent de invoering van een oorlogswinstbelasting in Roenië.

De *tabakmarkt* bewoog zich in dezelfde richting als de rubberafdeling; verbeteringen waren over de gansche linie te aanschouwen, doch de handel was zeer beperkt.

Van de *handelsondernemingen* dienen hier aandelen Compania Mercantil Argentina te worden gereleveerd, die het onlangs gedetacheerde interim-dividend zeer spoedig inhaalden en zelfs nog aanmerkelijk boven dit niveau konden stijgen.

	10 Sept.	13 Sept.	16 Sept.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	182 1/2	182 1/2	184 1/2	+ 2
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	167	168 1/4	169 7/8	+ 2 7/8
Rotterd. Bankvereniging	137 1/2	140 1/2	140	+ 2 1/2
Amst. Superfosfaatfabriek	170 1/2	172	172	+ 1 1/2
Van Berkel's Patent	149 3/4	149 3/4	149	— 3/4
Insulinde Oliefabriek	225	226 1/8	228	+ 3
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	103 1/8	103 1/4	103 3/8	+ 1/4
Ned. Scheepsbouw-Mij.	155	154 1/2	154 1/2	— 1/2
Philips' Gloeilampenfabriek	341 3/4	343 1/2	343 1/2	+ 1 3/4
R. S. Stokvis & Zonen	494 1/2	510	515	+ 20 1/2
Vereenigde Blikfabrieken	131 7/8	134 3/4	134 3/4	+ 2 7/8
Compania Mercantil Argent.	216	242 1/2	243 1/2	+ 27 1/2
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	116 1/2	123 1/2	125 7/8	+ 9 3/8
Handelsver. Amsterdam	309	319	323 3/4	+ 14 3/4
Holl. Transatl. Handelsver.	134	135	140	+ 6
LindeTeves & Stokvis	211 1/2	207	211	— 1/2
Van Nierop & Co's Handel-Mij	205 1/2	198	195 1/2	— 10
Tels & Co's Handel-Mij	158 1/2	159	158 3/8	— 1/8
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	208 3/8	209 1/2	215	+ 6 3/8
Kon. Petroleum-Mij.	498 1/2	491 1/2	498 1/2	
Orion Petroleum-Mij.	79 3/4	78 3/8	80 1/8	+ 3/8
Steaua Romana Petr.-Mij.	182 1/4	179	180	— 2 1/4
Amsterdam-Rubber-Mij.	138 1/2	143 1/2	155	+ 16 1/2
Nederl.-Rubber-Mij.	80	84	90 1/2	+ 10 1/2
Oost-Java-Rubber-Mij.	154	163	171	+ 17
Deli-Maatschappij	454 1/2	456	467 1/2	+ 13
Medan-Tabak-Maatschappij	191 1/2	191	200	+ 8 1/2
Senembah-Maatschappij	397	390	405 1/2	+ 8 1/2

De *Amerikaansche markt* moest veel van haar levendigheid inboeten, eensdeels doordat de belangstelling wederom meer tot de inheemsche soorten werd getrokken, anderdeels doordat ook New York geen aanleiding tot een haussebeweging op groote schaal gaf. De meeste koersen bewogen

zich gedurende de gansche berichtsperiode op vrijwel hetzelfde peil.

	10 Sept.	13 Sept.	16 Sept.	Rijzing of daling.
Un. States Steel Corp.	94 ¹³ / ₁₆	95 ¹³ / ₁₆	98	+ 3 ³ / ₁₆
Int. Merc. Marine afgest.	30 ¹² / ₃₂	31 ¹ / ₈	31	+ 1 ¹³ / ₃₂
" " " " prefs.	102 ⁷ / ₈	103 ¹ / ₁₆	104 ¹ / ₄	+ 1 ¹ / ₈

De gldmarkt bleef kalm; prolongatie 3 pCt.; heden 2½.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

17 September 1918.

Als gevolg van de nog steeds groote aanvoeren in de Vereenigde Staten is de zichtbare voorraad aldaar deze week wederom gestegen en wel van 56 tot 67 millioen bushels. Het schijnt de bedoeling van den heer Hoover te zijn een grooten voorraad te maken en dezen te willen vasthouden als een reserve voor eventueel slechte volgende jaren. De geallieerden mogen er dus niet op rekenen, dat zij het gehele exportsurplus van de Vereenigde Staten kunnen bemachtigen. Wanneer men evenwel de totale hoeveelheid tarwe, welke op het oogenblik in de wereld beschikbaar is in de exportlanden beziet, bestaat er werkelijk geen vrees voor gebrek zoolang althans de scheepvaart in staat is de tarwe te transporteren naar die landen welke haar noodig hebben. Volgens een Amerikaansche schatting bedraagt het exportsurplus in de Vereenigde Staten, Canada, Indië, Argentinië en Australië gezamenlijk ca. 900 millioen bushels, waarbij dan nog niet eens in rekening gebracht zijn de nieuwe oogsten in Australië en Argentinië, welke in December van dit jaar geoogst zullen worden. Hiertegenover kan men een ruwe schatting plaatsen van 250 à 350 millioen bushels, wat de geallieerden gedurende het aanstaande jaar noodig zullen hebben. Hierbij is natuurlijk zeer weinig rekening gehouden met de neutralen en in het geheel niet met de centralen, doch voor het geval de wereldoorlog mocht eindigen geven vervolgens de cijfers er onmiddellijk den indruk, dat er ook voor de totale importbehoefte voldoende broodgraan beschikbaar zal zijn. Onder de omstandigheden, waarin wij thans leven, n.l. van een zeer beperkte scheepsruimte, beperkt vooral het commercieele verkeer, zullen de geallieerden deze 250 à 350 millioen bushels in de eerste plaats moeten halen uit Noord-Amerika en in de tweede plaats uit Argentinië. Toch zal ook Indië, speciaal voor de voorziening van Italië, een belangrijke rol kunnen blijven spelen.

De oogstberichten in West-Europa blijven gunstig, ofschoon ongetwijfeld het natte weer der laatste weken wel afbreuk zal gedaan hebben aan de nog te velde staande gewassen. Uit Canada blijven de oogstberichten vaag en over het algemeen niet gunstig. Weliswaar wordt af en toe bericht, dat de oogst meevalt en geeft ook het feit, dat de zomertarwe in de Vereenigde Staten in de afgelopen maand vooruit was gegaan hoop, dat althans in de aangrenzende districten van Canada hetzelfde het geval is geweest, aan den anderen kant hebben sommige districten van Canada van vroegtijdige vorst te lijden gehad, terwijl in het algemeen de zomer te droog is geweest om een behoorlijk beschoot te kunnen verwachten. Cijfers worden nog steeds niet gegeven, maar de wekelijksche cijfers van den zichtbaren voorraad duiden wel aan, dat de oogstbeweging nog maar van geringen omvang is. De zichtbare voorraad is dan ook niet grooter dan ruim 2½ millioen bushels.

In Argentinië zijn in het begin van September regens gevallen, die zeer zeker de vooruitzichten van alle oogsten aldaar veel hebben verbeterd. In Australië wordt over het algemeen een veel kleinere oogst verwacht.

Nederland. Wederom geen aanvoeren van buitenlandsch graan of meel voor ons land; de „Nieuw-Amsterdam” wordt evenwel verwacht met ca. 11.000 tons. Ongetwijfeld is het natte weer schadelijk geweest voor de nog te oogsten graansoorten, voornamelijk haver, en niet het minst voor de aardappelen.

SUIKER.

De aanhoudende natte weersgesteldheid was ongunstig voor de te velde staande bieten en de wensch naar een tijdperk van droogte wordt hoe langer hoe dringender. Volgens het Licht-bericht van 6 September was in Duitschland de voorsprong van gewicht en suikergehalte der bieten tegenover verleden jaar reeds zoo goed als verdwenen en zoude het van de weersgesteldheid der eerstvolgende weken afhangen of de opbrengst ongeveer gelijk zal zijn aan den vorigen oogst. Intusschen brachten de laatste dagen reeds eene gunstige verandering in het weer. Voor Oostenrijk-Hongarije blijven de vooruitzichten voor den oogst goed, doch wordt daar alles beheerscht door de toekomstige kolenvlevering aan de fabrieken.

Op Java loopt de campagne gaandeweg ten einde. Reeds meer dan de helft der fabrieken heeft afgemalen en men is met de maalresultaten over het algemeen zeer tevreden. De oogst zal ongeveer even groot worden als verleden jaar.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Oct.	Mais Oct.	Lijnzaad Oct.
14 Sept. '18	226	154 ¹ / ₈	71 ¹ / ₈	11,15	5,90	26,25
7 „ '18	226	156 ³ / ₈	70 ³ / ₈	11,25 ²	5,85 ²	26,65 ²
14 Sept. '17	220	118 ³ / ₄ ¹	60	16,—	8,45	22,15
14 Sept. '16	148 ³ / ₈	85	44 ¹ / ₈	10,30	5,20	13,50
14 Sept. '15	101 ³ / ₈	71 ¹ / ₂	36 ³ / ₈	11,80 ²	4,60 ²	11,— ²
20 Juli '14	82 ¹	56 ³ / ₈ ¹	36 ¹ / ₂ ¹	9,40 ²	5,38 ²	13,70 ²

¹) per Dec. ²) per Sept.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	16 Sept. 1918	9 Sept. 1918	16 Sept. 1917
Tarwe (inlandsche)	25,— ¹	25,— ¹	—
Rogge (70 Kg. natura gew.)	28,50 ¹	28,50 ¹	—
Mais (La Plata)	—	—	360,— ¹
Gerst (60 Kg. natura gew.)	20,— ¹	20,— ¹	—
Haver (inlandsche)	20,— ¹	20,— ¹	—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	—	—	250,— ¹
Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹	40,— ¹	—

¹) Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	8—14 Sept. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tjdoak 1917	8—14 Sept. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tjdoak 1917	1918	1917
Tarwe	—	1.944	253.376	—	2.920	38.227	4.864	291.603
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Mais	—	—	114.637	—	4.590	67.438	4.590	182.075
Gerst	—	—	30.600	—	—	11.886	—	42.486
Haver	—	—	12.399	—	—	27.269	—	39.668
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek	—	—	34.078	—	—	27.985	—	62.063
Tarwemeel	—	756	19.988	—	6.068	3.051	6.824	23.039
Andere meelsoorten	—	15.104	—	—	4.286	—	19.390	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	6.711	152.494	313.662	—	—	—	152.494	313.662
Mais	—	90.191	12.335	—	—	—	90.191	12.335
Rogge	—	5.174	—	—	—	—	5.174	—
Tarwemeel	—	68.916	—	—	8.807	—	77.723	—
Gerst	—	24.172	667	—	—	—	24.172	667
Andere meelsoorten	7.674	33.588	—	—	9.510	—	43.098	—

Voor den opslag van het onverkochte gedeelte van den oogst, dat nog aanmerkelijk meer dan de helft is, hebben de fabrikanen de noodige maatregelen genomen. Volgens een Nipatelegram werden de verkoopprijzen voor oogst 1919, waarvoor reeds speculatieve vraag merkbaar was, als volgt vastgesteld: f 9¼ voor Superieur, f 9¼ voor No. 16 en h. en f 8¼ voor Muscovados. Tenzij hierbij eene seinfout in het spel is, moet het groote prijsverschil tusschen No. 16 en h. en Muscovados daardoor verklaard worden, dat laatstgenoemde soort in manden, die op Java gefabriceerd worden, geleverd kan worden, terwijl de andere kwaliteiten in geïmporteerde zakken verpakt worden, die enorm in prijs gestegen zijn. Dat de prijs voor oogst 1919 aanmerkelijk hooger gesteld wordt dan voor ditjarige suiker is begrijpelijk, aangezien de verkoop van disponibele suikers anders benadeeld zoude worden.

De voorraden in de voornaamste drie Engelsche havens gedurende de week eindigende 24 Augustus bedroegen:

	1918	1917	1916
London	105.355	38.766	40.484 tons
Liverpool	81.559	52.488	3.649 "
Clyde.....	51.418	17.918	11.383 "
Totaal.....	238.332	109.172	55.516 tons

In Amerika werd de notering voor Spot Centrifugals aanmerkelijk verhoogd, n.l. tot 7,28 c. De consumptie gedurende de eerste helft van dit jaar in de V.S. bedroeg 1.977.566 tons tegen 2.366.542 tons in hetzelfde tijdvak van 1917.

De volgende Amerikaanse bietoogst wordt door Willett & Gray geraamd op 655.000 tons tegen eene opbrengst van 682.867 tons van den laatsten oogst.

Willett & Gray hebben hunne taxatie van den nu beëindigden Cuba-oogst op 3.850.000 tons gebracht — dus heeft de oogst ten slotte meer opgeleverd dan eenigen tijd geleden werd verwacht. De voorafgaande oogsten waren als volgt:

1911	1.483.451 tons
1912	1.895.984 "
1913	2.428.537 "
1914	2.597.732 "
1915	2.592.667 "
1916	3.007.915 "
1917	3.023.730 "

Voor den volgenden oogst vragen de Cubaplanters hogere prijzen n.l. 5,55 tot 5,60 c. f.o.b., aangezien werkloonen enz. verhoogd zijn. Intusschen werd onder het crediet van 100 miljoen dollars, dat door Amerikaanse bankiers ten gunste van de Cubaplanters voor de financiering van den laatsten oogst geopend was, slechts voor 16 miljoen dollars getrokken, waaruit wel de gevolgtrekking gemaakt mag worden, dat de suikerindustrie op Cuba een zeer mooi jaar gehad heeft.

De Louisiana-oogst wordt geraamd op 246.000 tons tegen

217.500 "	1917/18
271.340 "	1916/17
122.770 "	1915/16

In Natal wordt een groote oogst verwacht, die in de geheele Zuid-Afrikaansche consumptie zal kunnen voorzien, zoodat invoer uit Mauritius en andere landen overbodig wordt.

Voor Queensland luidt de taxatie 245.000 tons, voor Nieuw-Zuid-Wales 15.000 tons, die tezamen met de bestaande voorraden voldoende zijn voor het verbruik in Australië tot aan den volgenden oogst.

De Fidsji-oogst wordt op 100.000 tons getaxeerd.

Van de Philippijnen worden de uitvoeren gedurende de eerste helft der laatste drie jaren als volgt opgegeven:

	1918	1917	1916
	114.700	101.300	185.000 tons.

Men zie bij „Aanteekeningen” Willett & Gray's laatste raming van de wereldoogsten. Daarbij zij opgemerkt, dat de grootere oogst van Britsch-Indië van ongeveer 500.000 tons, ongemerkt in de consumptie van dat land is opgegaan, zonder dat de suikerinvoeren daardoor verminderd zijn.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per October.	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granu- lated fob.	
12 Sept. 1918....	f. —	64/9	—	—	6,05
6 „ 1918....	„ —	64/9	—	—	6,05
12 Sept. 1917....	„ —	53/9	18/6	34/6	7,02
12 Sept. 1916....	„ 25¼	47/1½	21/9	24/6	—
21 Juli 1914....	„ 11½/32	18/-	—	—	3,26

RUBBER.

De markt voor Plantage-soorten bleef onveranderd gedurende de afgelopen week.

De prijs van Para, welke in zeer korten tijd van 3/1 tot 3/8 opgelopen was, daalde plotseling weder tot 3/1½, welke prijs zich bleef handhaven. De tijdelijke prijsverhoging zal wel het gevolg zijn geweest van verplichte indekking van een tekort op September-levering.

De noteringen zijn:	einde voorafgaande week
Prima Hevea Crêpe loco 2/1¾	2/1¾
„ „ „ Oct./Dec. 2/3	2/3
„ „ „ Jan./Juni 2/4	2/4¼
smoked Sheets 1 d. minder.	1 d. minder.
Hard cure fine Para	3/8

KATOEN. 1)

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 11 Juli 1918.

Noteeringen van Amerikaanse katoen staan nu geheel onder den invloed van de weerberichten. De droogte in Texas heeft een verdere daling verhinderd, hoewel algemeen de toestand nog gunstig is. Door de zeer beperkte speculatieve vraag is de markt gevoelig en hoewel men verwacht, dat de behoefte in Amerika vooral voor militaire doeleinden zal toenemen, zal het verbruik in Europa zeker wel verminderen. In deze omstandigheden verwacht men voorloopig ook wel lagere prijzen. De nieuwe Egyptische oogst schijnt goede vorderingen te maken en prijzen zijn onveranderd.

Zaken in Amerikaanse garens worden steeds moeilijker door de kleine productie en de hooge prijzen, die de spinners voor alle beschikbare partijen vragen. Het kost dikwijls groote moeite om de noodige garens te vinden en de weverijen kunnen soms zeer hooge prijzen bedingen voor kleine partijen, die zij kunnen missen. De vraag is hoofdzakelijk voor het binnenland en voor Regeeringsorders, terwijl de Zuid-Amerikaansche en Afrikaansche markten geregeld doorkopen en dus de vraag naar de daarvoor benodigde garens ook zeer sterk is. De markten op het Vasteland koop niet, daar zij toch geen verdere licences kunnen krijgen en hier nog groote voorraden tegen veel lagere prijzen hebben. De vacantieweek in de weefdistricten heeft de dringende vraag iets doen verminderen, hoewel het aanbod zoo klein is, dat men dit bijna niet heeft kunnen bemerken. Bolton is Maandag weer beginnen te werken, doch de week dat deze fabrieken hebben stilgestaan, heeft groote moeilijkheden bezorgd aan de gebruikers van Egyptische garens, aan welke garens nog steeds groote behoefte bestaat. Koopers zoowel als verkoopters zijn zeer onverschillig ten opzichte van nieuwe zaken, wat in de tegenwoordige omstandigheden zeker niet te verwonderen is.

De doekmarkt blijft vast zonder groote veranderingen, daar er weinig gekocht wordt, omdat de groote Oostersche markten de tegenwoordige vraagprijzen nog niet kunnen betalen en exporteurs wel wat huiverig zijn op deze hooge prijzen lang vooruit te kopen. Hoewel er meer aanvragen komen van het Verre Oosten, meent men toch, dat deze veelal niet tot zaken zullen leiden, alvorens de voorraden daar verder verminderd zijn. De binnenlandsche vraag blijft levendig en fabrikanten zijn goed van orders voorzien.

Manchester, d.d. 18 Juli 1918.

Prijzen van de Amerikaanse katoen blijven fluctueeren in verband met de weerberichten, en daar de maand Juli de meest kritieke maand voor den oogst is, wordt van elk ongunstig weerbericht een hausse-argument gemaakt. Bij het zeer gunstige bericht van 2 dezer mag men wel verwachten, dat er ook wel eens een tegenslag zal komen, daar wij anders zeker een reuzenoogst zouden krijgen; men moet echter dergelijke berichten niet te ernstig nemen, daar deze in den regel betrekking hebben op een gedeelte van de beplante oppervlakte. Als men in aanmerking neemt, dat de wintermaanden circa twee pence beneden de loopende maand noteeren, is het wel duidelijk, dat men later algemeen lagere prijzen verwacht. Daar het schijnt dat de Juli-posities nog niet geheel gedekt zijn, en ook groote verkoopen in den October-termijn hebben plaats gevonden, is het wel te verwachten, dat wij voor het einde der maand nog een stijging zullen zien. Neill Brothers schatten in hun circulaire van 16 dezer de beplante oppervlakte op 39 miljoen acres, of ± 4,7 % meer dan verleden jaar en een mogelijken oogst van 17¼ miljoen balen. Zij meenen echter voorloopig

1) [De toezending van het katoenbericht heeft in de afgelopen weken eenige vertraging ondervonden; om de reeks niet te onderbreken zijn ook de nagekomen overzichten hier nog opgenomen. — Red.]

op niet meer dan 14 à 16 millioen balen, incl. linters, te mogen rekenen. Er is geen nieuws over den Egyptischen oogst; de vraag blijft kalm, maar prijzen zijn hooger.

Er is zeer weinig nieuws over katoenen garens. De vraag is veel minder, maar spinners zijn zoo goed bezet, dat zij hun prijzen gemakkelijk kunnen handhaven. Deze stilte is grootendeels het gevolg van de vacantieweken in de weef-districten, hoewel de overzeesche markten de laatste verhooging niet gevolgd hebben; er is inderdaad voor deze markten weinig gedaan sedert prijzen ongeveer tien pence per pond lager waren.

De doekmarkt is lusteloos en er is weinig nieuws, daar prijzen zeer vast blijven en de meeste biedingen van het Verre Oosten te laag zijn. Fabrikanten zijn zeer voorzichtig in het boeken van orders en verkoopen liefst slechts kleine partijen, daar productiekosten nog steeds stijgende zijn en daardoor op vele oude orders verliezen zijn geleden. Er zijn wel zaken gedaan voor Java en de Straits, en eveneens voor de Zuid-Amerikaansche markten, die geregeld blijven koopen. Er zijn weer Regeeringsorders voor vroege levering aan de markt, doch de meeste fabrikanten van deze soorten goederen zijn geheel bezet.

Manchester, d.d. 25 Juli 1918.

De prijzen van Amerikaansche katoen ondervonden verleden Dinsdag een geweldige daling op geruchten omtrent het vaststellen van maximumprijzen. Inmiddels hebben groote fluctuaties plaats gevonden, doch tenslotte is de markt toch lager. Met uitzondering van Texas, waar nog steeds droogte heerscht, zijn de berichten zeer gunstig, zoodat men algemeen over den a.s. oogst zeer optimistisch is. De berichten uit Egypte zijn ook gunstig, hoewel de oogst later is dan verleden jaar.

Het is wel jammer, dat de daling in katoenprijzen geen invloed heeft op de voorraden in Liverpool, en zoo lang deze zoo klein blijven, nemen spinners van Amerikaansche garens weinig notitie van deze groote fluctuaties en handhaven zij hun oude prijzen. Zij doen dit ook wel uit een oogmerk van voorzichtigheid, daar er toch geen vraag is, en zelfs een verlaging van hun noteringen hun geen nieuwe orders zoude brengen. De meeste spinners wenschen deze echter ook niet; zij zijn thans nog goed bezet en loopen bij de steeds veranderende omstandigheden te veel risico. Er zijn nog wel zaken voor latere levering gedaan, waarvoor echter geen reductie op de prijzen te krijgen was. De export-handel blijft zeer lusteloos en beperkt zich uitsluitend tot enkele Fransche zaken. Er is ook eenige vraag van Noorwegen in de hoop dat nieuwe licences verleend zullen worden, doch de overige neutrale markten zijn vrijwel gesloten. Egyptische garens van alle soorten blijven zeer vast.

Wat manufactures betreft, is er meer vraag van Indië en het Oosten, maar biedingen zullen zeer belangrijk verhoogd moeten worden, alvorens er eenige kans op zaken is, daar fabrikanten zeer vasthoudend zijn en voorloopig wel kunnen wachten, doordat hun weefgetouwen geheel bezet zijn voor het binnenland en de Westersche markten. De Adviescommissie voor de bleekerijen heeft deze week bekend gemaakt, dat de bleekloonen voor nieuwe contracten verhoogd zijn met 25 %, waardoor de totale verhooging op 125 % is gebracht. Er zijn nog Regeeringsorders aan de markt en de binnenlandsche vraag is zeer levendig.

Noteeringen voor Loco-Katoen. (Middling Uplands).

	16 Sept. '18	9 Sept. '18	2 Sept. '18	17 Sept. '17	16 Sept. '16
New York voor Middling ..	35,10 c	36,45 c	36,50 c ¹⁾	21,50 c	15,55 c
New Orleans voor Middling	33,50 c	33,50 c	33,25 c ²⁾	20,19 c	15,13 c
Liverp. v. Good Midd. Texas..	25,04 d	25,51 d	25,66 d	17,— d ³⁾	9,51 d ⁴⁾

¹⁾ 30 Aug. '18. ²⁾ 31 Aug. '18. ³⁾ Middling American. ⁴⁾ 15 Sept. '16 Middling American.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 13 Sept. '18	Ooreenkomstige perioden	
		1917 ¹⁾	1916
Ontvangsten Gulf-Havens..	412	299	676
„ Atlant. Havens		251	
Uitvoer naar Gr. Britannië	423	335	266
„ „ 't Vasteland.		146	266
„ „ Japan etc...		—	38

¹⁾ tot 14 September '17.

Voorraden in duizendtallen	13 Sept. '18	14 Sept. '17	14 Sept. '16
Amerik. havens.....	838	513	537
Binnenland.....	710	258	398
New York	—	49	63
New Orleans	—	80	102
Liverpool	188 ¹⁾	267	604

¹⁾ 14 September '17.

WOL.

De prijzen van de Zuid-Amerikaansche markten zijn in den laatsten tijd niet veranderd. Men schat de verkochte doch nog niet vervoerde partijen op 40.000 balen.

De invoeren uit het buitenland en de koloniën in de periode Januari-Juli, bedragen voor Engeland:

1918.....	851.600 balen
1917.....	1.367.856 „
1916.....	1.359.661 „
1915.....	2.181.199 „
1914.....	1.656.785 „
1913.....	1.833.717 „

STEENKOLEN.

De gisteren aangekomen Engelsche mail bevestigde de in het laatste marktbericht uitgesproken verwachting van hooger kolenprijzen. Dit heeft vooral betrekking op de Schotsche markt, alwaar eerste soorten Lothians tot 75/- à 80/- per ton worden afgedaan; Stoomkolen 60/- per ton, gewaschen Nootjes 40/- tot 45/- per ton.

Er heeft zich een groote vraag naar alle soorten kenbaar gemaakt, waardoor de markt een vast aanzien behield.

De Tyne-prijzen hebben zich op de hoogste punten vrijwel kunnen handhaven:

Eerste soort Stoomkolen 70/- tot 75/- per ton.

Smalls..... 40/- „ 45/- „ „

Gaskolen blijven gevraagd op 42/6 „ 50/- „ „

10 September 1918.

VERKEERSWEZEN.

SCHIEPVAART.

14 September 1918. De vrachtenmarkt bleef in de afge-loopen week onveranderd.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter-dam	Bristol Kanaal	Rotter-dam	Engeland
9/14 Sept. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
2/7 „ 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
10/15 Sept. 1917	—	—	f 7,—	30/-	ca. f 50	145/-
11/16 Sept. 1916	—	—	„ 15,—	11/9	f 105,—	140/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor-deaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotter-dam	Cran-stadt
9/14 Sept. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	Kr.205
2/7 „ 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	„ 205
10/15 Sept. 1917	69/-	101/3	175/-	120/-	—	„ 200
11/16 Sept. 1916	34/-	63/-	60/-	30/-	f 6,50	„ 26
Juli 1914	fr 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivoostock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
9/14 Sept. 1918.....	275/-	500/-	—	190/-
2/7 „ 1918.....	275/-	500/-	—	190/-
10/15 Sept. 1917.....	—	480/-	—	190/-
11/16 Sept. 1916.....	130/-	165/-	—	140/- ¹⁾
Juli 1914.....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per zeilschip.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

GRONINGEN

Telefoon 1555

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e.a. verzekeringen
van elken aard.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK

INSTITUUT VOOR
ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

WEEKBLAD
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

In de reeks afzonderlijke geschriften
zagen het licht:

1. Mr. G. VISSERING:

Het vraagstuk van de geldruimte
in Nederland en de Goudpolitiek
van de Nederlandsche Bank

2. Mr. G. J. FABIUS:

Het Bankwezen in Nederlandsch
West-Indië

Prijs per nummer f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH &
VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Rotterdam

Internationale
Bank
voor
zakelijken waarborg
te Groningen.

5% pandbrieven
TOT DEN
KOERS VAN 97%

CANOY-
HERKENS

HOOG-
VUURVASTE
STEENEN

VENLO

VEREENIGDE CHEMISCHE FABRIEKEN

Telefoon: 2053, 2072 en 2073

Hoofdkantoor: Haringvliet No. 100

Telegram-Adres: „RODUMA”

ROTTERDAM

KUNSTMESTSTOFFEN

Fabrieken te: KRALINGSHEVEER, ZWIJNDRECHT en GRONINGEN

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
WIJNHAVEN 111-113 - ROTTERDAM

TELEFOON 7841-7842-7843-7861

BIJKANTOREN te AMSTERDAM, 'S-GRAVENHAGE en HAARLEM

Belast zich met het verzorgen van uitgaven en tijdschriften op elk gebied

GEBR. VAN UDEN

ROTTERDAM - AMSTERDAM - ZAANDAM

Reeders en Cargadoors
Bevrachtingsagenten - Expeditieus
KOOP en VERKOOP VAN SCHEPEN
Telegram-Adres: „VANUDEN”

VAN DEN BERGHS, LIMITED

Margarine-Fabrikanten, Rotterdam

MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw
„FIJENOORD”
ROTTERDAM

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachtstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelly-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

HELDING & PIERSON

BANKIERS

's-Gravenhage, Korte Vijverberg, hoek Doelenstraat.

KLUISINRICHTING.

Bewaarplaats voor Koffers met waardevollen inhoud en
EIGEN BRANDKASTEN.

Verzekering tegen alle gevaren aan bewaargeving verbonden.

MARX & Co's BANK

ROTTERDAM — 's-GRAVENHAGE

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 12.000.000,—

waarvan geplaatst en volgestort f 8.000.000,—

RAAD VAN COMMISSARISSEN:

Mr. J. A. LOEFF, Advocaat, Oud-Minister van Justitie, te 's-Gravenhage.

A. C. MEES, Directeur der Internationale Crediet- en Handelsvereniging „Rotterdam”, te Rotterdam.

J. RYPPERDA WIERDSMA, Directeur der Holland-Amerika-Lijn, te Rotterdam.

Mr. A. J. MARX, Subst. Griffier bij de Rechtbank te Amsterdam.

DIRECTIE:

P. J. VAN OMMEREN, Jhr. D. F. REUHLIN, S. S. BOSMAN Jr.

UITGIFTE van 2000 Aandeelen à f 1000,— nominaal elk

De ondergeteekenden berichten, dat zij op

DINSDAG 24 SEPTEMBER a.s.

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur

INSCHRIJVINGEN zullen aannemen op de voorwaarden, als vermeld in het prospectus dato heden.
Statuten, Jaarverslagen, Prospectussen en Inschrijvingsbiljetten zijn op aanvraag verkrijgbaar.

MARX & Co's BANK { ROTTERDAM
's-GRAVENHAGE
KERKHOVEN & Co., AMSTERDAM

Wm H. MÜLLER & Co.

REEDERS EN KOOPLIEDEN

HOOFDKANTOOR: 's-GRAVENHAGE

HOLLAND-AMERIKA LIJN

GEREGELDE AFVAARTEN TUSSCHEN

ROTTERDAM en NEW YORK, BOSTON, PHILADELPHIA,
BALTIMORE, NEWPORT NEWS, NORFOLK, SAVANNAH,
NEW ORLEANS, CUBA, MEXICO en NEW YORK-JAVA.

Voor inlichtingen wende men zich tot de

HOLLAND-AMERIKA LIJN, WILHELMINAKADE, ROTTERDAM

Scheepvaart- en Steenkolen-Maatschappij — Rotterdam

Filialen: AMSTERDAM — IJMUIDEN — LEEUWARDEN — HARLINGEN

ENGELSCH STEENKOLEN

GEREGELDE LIJNEN VICE-VERSA:

ROTTERDAM—LONDON; ROTTERDAM—HULL/GOOLE; ROTTERDAM—NEWCASTLE;
ROTTERDAM—LEITH

VAN RIJN & Co

UTRECHT — POSTBUS 40

*EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCH*

FIJNE TAFELMOSTERD

P. Clos & Leembruggen

LEIDEN

Opgericht 1 Mei 1766

Tel. Intercomm. 370

Telegr.-Adres: CLOS

Sajetten en Wollen
Garens voor Hand-
en Machinebreien

R. S. STOKVIS & ZONEN Ltd - ROTTERDAM

Groote voorraden van artikelen op industriëel gebied

De Erven de Wed. J. van Nelle

ROTTERDAM

Tabaks- en Sigarenfabrieken
Koffiebranderij - Theehandel

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

ANNO 1816

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

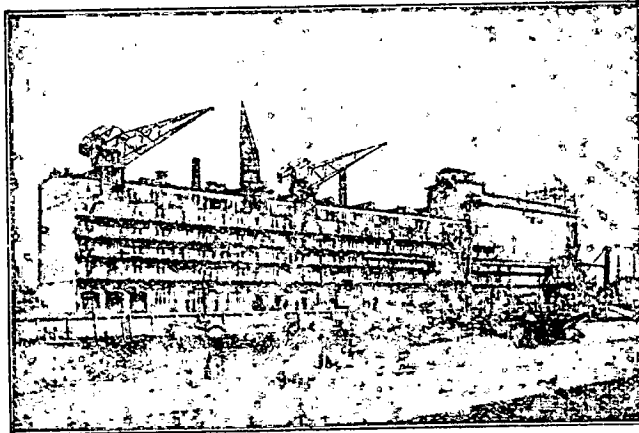
BLAAUWHOEDENVEEM - VRIESSEVEEM

AMSTERDAM ROTTERDAM ANTWERPEN

EXPEDITEURS

MAATSCHAPPELIJK
KAPITAAL:
f 10.000.000,—

EXPEDITIE
IN- EN UITKLARING
ASSURANTIE

RESERVE-
FONDSSEN:
f 1.639.297,15½

RUBBER-
ETABLISSEMENT
KINA-ETABLISSEMENT

PAKHUIS EN SILO-GEBOUW „ST. JOB”, ROTTERDAM
BEËEDIGDE WEGERS EN METERS

BEWARING VAN KOOPMANSGOEDEREN TEGEN UITGIFTE VAN
„CEDULLEN AAN TOONDER”
WELKE LEVERBAAR EN BELEENBAAR ZIJN

MODERNE KOEL- EN VRIESINRICHTINGEN TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM VOOR HET OP LAGE
TEMPERATUREN BEWAREN VAN AAN SPOEDIG BEDERF ONDERHEVIGE LEVENSMIDDELEN EN HANDELSWAREN.

CORRESPONDENTEN:

TE LONDEN: BRITISH BLAAUWHOEDENVEEM, LTD., 1 MINCING LANE, E.C.
BIJKANTOOR TE LIVERPOOL.

IN NED. INDIË: „HET INDISCHE VEEM” EN „DE SCHEEPSAGENTUUR”, BATAVIA, ENZ.

DELFST

J.C. GOUDRIAAN'S
INDUSTRIE- EN EXPORT-MIJ

MOTORLOCOMOTIEVEN
TRANSPORTWAGENS
VOOR ALLE DOELEINDEN

AANLEG VAN
FABRIEKSSPOOR

- SPOORWEGMATERIEEL -

DIRKZWAGER'S SCHEEPSAGENTUUR

MAASSLUIS EN HOEK VAN HOLLAND

Belasten zich met het rapporteeren van schepen en het
behandelen van scheepszaken op den Nieuwen Waterweg

NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ

MAASSLUIS

Contracteeren voor het bergen van gezonken schepen en
ladingen, op de rivieren en buitengaats; belasten zich met
het instellen van duikeronderzoek, enz. enz.

DE SPAARNE-BANK

HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—
REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

MARX & Co's BANK

ROTTERDAM, Zuidblaak 56
's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 13

KAPITAAL f 8.000.000,— VOLGESTORT

Directie: P. J. VAN OMMEREN, Jhr. D. F. REUCHLIN, S. S. BOSMAN JR.

Raad van Commissarissen: Mr. J. A. LOEFF, J. RIJPPERDA WIERDSMA, A. C. MEES en Mr. A. J. MARX